

Täysistunto

Torstai 11.4.2024 klo 16.00—18.39

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.39.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—18.05) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.05—18.39).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys eläkkeiden leikkaamisesta (Kimmo Kiljunen sd)

Suullinen kysymys SKT 61/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Keskustelu

16.02 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Onko takki kääntynyt? Hallitusohjelma lupasi, että eläkkeisiin ei kosketa, ja samaa olemme kuulleet hallituksen piiristä tähän päivään asti todettavan. Mutta, arvoisa ministeri Purra: ovatko saksenne nyt iskemässä vanhuuseläkkeeseemme eli työeläkkeisiin? Tehän tiedätte, että kaikista yli 65-vuotiaista 98 prosenttia saa työeläkettä. ”Eläkkeistä on pakko leikata”, luin kauhukseni, aidosti kauhukseni, Helsingin Sanomista teidän lausumananne, ministeri Purra. Eduskunnalle ette ole asiasta kertonut, mutta nyt yllättäen medialle. EU:n määrittämä köyhyysraja on 1 350 euroa kuukaudessa Suomessa. Tällä hetkellä köyhyysrajan alla kituuttaa noin kolmasosa eläkkeensaajista, lähes puoli miljoonaa ihmistä. Demarit eivät hyväksy näitä leikkausajatuksia. Ministeri Purra, oletteko esittämässä eläkkeiden leikkaamista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.03 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Helsingin Sanomien suora sitaatti on, että ”valitettavasti en näe, että hallitus pääsee lopputulokseen ilman että eläkkeitä tarkastellaan”. Kun katsotaan sitä, mihin veronmaksajien raha menee, niin valitettavasti siitä kokonaisuudesta suuri osa kohdistuu soteen, hyvinvointialueisiin, sosiaaliturvaan ja kyllä, myös eläkkeisiin. Teidän vastustuksestanne huolimatta tällaisia sopeutustoimia, joita hallitus tekee jo hallitusohjelmassaan — puhumattakaan nyt kehysriihessä sen päälle — turvataksemme oman Suomen hyvinvointijärjestelmän myös tulevaisuudessa, ei ole mahdollista tehdä ilman, että myös tähän kokonaisuuteen puututaan. Eläkeläiset eivät ole mikään monoliitti. Eläkkeensaajia on Suomessa noin 1,7 miljoonaa, ja siellä on hyvin erilaista eläkettä saavia. En näe mitenkään mahdolliseksi, että pienimpiin eläkkeisiin kohdistetaan toimia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aihepiiriin liittyviä lisäkysymyksiä ilmoittautumana painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

16.04 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra, teidän saksenne ovat jo satuttaneet ikäihmisiä ja jopa kaikkein köyhimpiä. Te sanoitte juuri äsken, että te ette koske kaikkein köyhimpiin ja pienituloisimpiin eläkkeensaajiin. Eläkkeensaajien asumistuen indeksijääditys nimittäin koetteli yli 200 000:ta kaikkein pienituloisinta eläkkeensaajaa, ja tämä lista jatkuu: lääkkeiden arvonlisäveroa nostetaan, lääkekatto on korotettu, lääkäriin pääsyä on heikennetty hoitotakuuta jäädyttämällä, terveydenhuollon asiakasmaksuja korotetaan, ja kaiken lisäksi sairaalaverkostoa olette heikentämässä.

Ministeri Purra, te tiedätte, että ikäihmiset käyttävät tuloistaan suhteellisesti suuremman osan terveydenhuoltoon kuin kukaan muu. Meille demareille tämä ei käy.

Ministeri Purra, onko teillä sydäntä kaiken tämän päälle esittää vielä eläkkeiden leikkaamista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

16.05 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä tunnen meidän hallitusohjelman ja sen säästöliitteen ja kaikki muutkin liitteet. Minä olen neuvottelemassa juuri uusista toimista kehysriihtä varten. Minulle ei tarvitse luetella niitä vaikeita päätöksiä, joita tämä hallitus joutuu tekemään. [Välihuutoja vasemmalta] Sen sijaan minä kaipaisin kuulla teiltä niitä toimenpiteitä, joita te olette valmiita tekemään, jotta myös tulevaisuudessa tässä maassa voitaisiin maksaa eläkkeitä, voitaisiin huolehtia niistä kansalaisista, jotka eivät siihen itse pysty, ja että meillä olisi sosiaali- ja terveydenhuolto, riittävät palvelut. Me olisimme hyvinvointijärjestelmä, pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta myös tulojen kautta. Tällä hetkellä me emme ole. Meidän velkamme kasvaa erittäin huolestuttavaa, täysin poikkeuksellista vauhtia huolimatta näistä teidän luettelemistanne leikkauksista, joita tämä hallitus joutuu tekemään. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.06 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanonpa tähän heti kärkeen vaikka kaksi vaihtoehtoa: ensinnäkin, onko järkeä tässä tilanteessa kaataa lisää rahaa yksityiseen terveydenhuoltoon, kun hyvinvointialueet ovat muutenkin rahapulassa, tai onko järkeä tehdä julkista taloutta merkittävästi heikentäviä veroratkaisuja, muun muassa ministereiden tuloluokan veronkevennyksiä, joita te olette tehneet. Tässä pari esimerkkiä.

Hyvä valtiovarainministeri, te olette koko kevään kiertänyt tätä kysymystä kuin kissa kuumaa puuroa. Ette ole suostunut kertomaan, onko siellä teidän leikkuulaudalla suomalaisten ikäihmisten eläkkeet, ja nyt saamme Helsingin Sanomista lukea ihan tarkan sitaatin, että sanotte, että te aiotte näihin eläkkeisiin puuttua. Jopa pääministeri on joutunut puuttumaan näihin teidän sanoihinne. Toistan kysymyksen: oletteko esittänyt tai aiotteko esittää hallituksen kehysriihessä eläkkeiden leikkaamista? [Ben Zyskowicz: Aiotteko löytää ne työllisyysvaikutukset?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.07 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lindtman, te olette huonosti lukenut minun haastatteluitani, sillä olen nostanut eläkkeet esille jo useita kertoja aiemmin kuin vasta Helsingin Sanomien haastattelussa. Itse asiassa siinä vaiheessa, kun valtiovarainministerin pöydälle alettiin tuoda yhä heikeneviä lukuja, lukuja jopa siitä, että Suomi käytännössä tällä hetkellä ainoana maana joutuisi Euroopan unionin alijäämämenettelyyn, [Perussuomalaisten ryhmästä: Demarien jälkiä siivotaan!] minkä uskoisin teillekin olevan melkoinen mainehaitta — sen lisäksi, että siitä syntyisi kustannuksia, joku muu määrittelisi, mistä meidän pitää sopeuttaa ja minkä verran — niin kyllä, me olemme joutuneet perkaamaan kaikki, koko budjettikirjan. [Suna Kymäläinen: Paitsi omat veronne!] Samaan aikaan meillä on tiettyjä periaatteita, jotka hallitusohjelmassa on hyvin kirjattu ja joista me edelleen pidämme kiinni.

Tilanne ei ole helppo. Tällä hetkellä näyttää, että valtio velkaantuu 13 miljardia vuodessa huolimatta näistä meidän toimistamme. Mitä tulee siihen veropolitiikkaan, olen todennut, että hallitusohjelman mukainen veroratkaisu on hyvinkin stabiilia, ja lisäksi, mikä on moneen kertaan tuotu esille, kehysriihestä on odotettavissa veroratkaisuja, mikä tarkoittaa kiristystä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

2.2. Suullinen kysymys eläkkeiden leikkaamisesta (Mikko Savola kesk)

Suullinen kysymys SKT 62/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustan eduskuntaryhmän kysymys liittyy tähän samaan aihepiiriin, joten käsittelemme sen samassa yhteydessä. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.09 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskusta pitää välttämättömänä julkisen talouden kuntoon laittamista, mutta emme kuitenkaan leikkaisi eläkkeistä, kuten hallitus. Emme imuroisi eläkerahoja valtion budjettiin. Keskusta on aina puolustanut perusturvaa, kansaneläkettä ja takuueläkettä.

Ministeri Purra, te kerroitte aikovanne hyödyntää erilaisia teknisiä järjestelyjä ohjataksenne eläkeleikkausten tuoton valtion budjettiin. Pääministeri Orpo taas lupasi eilen, että ”me emme tee ratkaisuja, joilla puututtaisiin eläkejärjestelmään”, kun häneltä kysyttiin, oletteko leikkaamassa eläkkeiden indeksikorotuksia. Herää jälleen kerran kysymys, kuka tätä pumpppua oikein johtaa. [Välihuutoja vasemmalta — Oikealta: Purra!]

Hallituksen politiikka käy joka tapauksessa kalliiksi eläkeläisille, elinkustannukset nousevat, ja on useita kohteita, mistä te leikkaatte. Te korotitte kiinteistöveroja, suurista lupauksista huolimatta bensan hinta on yli kaksi euroa, ja korotatte lääkkeitten arvonlisäveroja. Eläkeläinen joutuu miettimään, mihin rahat riittävät.

Arvoisa sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen, [Puhemies koputtaa] kysyn teiltä: jos nämä valtiovarainministeri Purran suunnitelmat toteutuvat, [Puhemies koputtaa] kuinka arvelette sen vaikuttavan eläkeläisten köyhyyteen ja toimeentulotukiasiakkuuteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.10 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on hirveän tärkeätä tietää ja ymmärtää se, että hallitus joutuu tekemään uusia säästöpäätöksiä. Me joudumme tekemään uusia talouden tasapainotustoimia. Me joudumme tekemään erittäin kipeitä päätöksiä [Vasemmalta: Arvovalintoja!] ensi viikolla käytävässä kehysriihessä. Ja tämä tilannekuva koskisi mitä tahansa hallituspohjaa, mikä tässä aitiossa istuisi. Eli me joudumme tekemään vaikeita talousratkaisuja. [Aki Lindén: Oikeudenmukaisesti!] Tätä työtä kun valmistelemme, niin meitä auttaisi kovasti se, jos salista löytyisi ehdotuksia siitä, miten tehdään sopeutustoimia, [Välihuutoja vasemmalta] jotka kohdistuisivat mahdollisimman oikeudenmukaisesti, ja myöskin ratkaisuja, jotka voisivat rakenteellisesti auttaa Suomea eteenpäin tästä kestävämmän, vaarallisen velkaantumisen tieltä, jolla me nyt olemme.

Ja mitä tulee näihin eläkekeskusteluihin, niin meillä on käynnissä myös eläkeuudistustyö, jota tehdään yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Se on tärkeä prosessi. Siinä on tammikuussa määränpää. Ja myöskin tulevan viikon keskusteluissa, kuten valtiovarainministeri tässä jo hyvin totesi, eläkekysymykset ovat varmasti esillä. Mutta etsimme ratkaisua [Puhemies koputtaa] laajasti, että saamme meidän talouden kuntoon, ja toivon, että siihen tämä sali tuottaisi ratkaisuehdotuksia.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.11 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra, te olette esittäneet ja toteuttaneet kaikki leikkaukset pienituloisiin suomalaisiin. Kuten täällä puheenjohtaja totesi, niin olette samaan aikaan keventämässä omaa verotustanne ja samaan aikaan te vaaditte, että eläkkeistä on leikattava. Nyt tänään julkisuudessa te olette ilmoittanut, että eläkeläisten verotusta tullaan nostamaan. Haluaisin muistuttaa, että eläkkeistä maksetaan nyt jo kahdeksan prosenttia korkeampaa verotusta kuin palkansaaajat, siellä on raippaverotusta ja muuta. Haluaisin nyt kuulla teiltä, kuinka paljon eläkkeiden verotusta tullaan korottamaan. Ja jos tähän ette puutu, niin haluaisin nyt kuulla, millä tavalla te tulette rokottamaan suomalaisia eläkeläisiä tulevassa kehysriihessä. Me toivoisimme tähän selkeää vastausta, koska varmasti monet eläkeläiskatsojat odottavat tätä vastausta, mitä te tulette leikkaamaan heidän toimeentulostaan, varsinkin, kun hinnat nousevat ja puoli miljoonaa eläkeläistä on köyhyysrajan alapuolella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.13 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ainoa, mitä hallitus on viestinyt ulospäin, on se, että me tarkastelemme eläkkeitä. Ja toinen huomioni on se, että meidän sopeutusurakamme on niin suuri, että en usko tulokseen päästävän, mikäli me jätämme tämän yhden segmentin ulkopuolelle — josta kyllä ymmärrän, miksi poliitikot yleensä sen jättävät ulkopuolelle. Siksi, että siellä on niin suuri äänestäjämäärä.

Toinen asia on se, että en ole ottanut minkäänlaista kantaa minkäänlaisiin toimenpiteisiin, jotka tähän liittyvät. [Vasemmalta: No olettehan!] En sen paremmin veroihin enkä mihinkään muuhunkaan kanavointiratkaisuun. Se, että mediassa kirjoitellaan näistä asioista... Kannattaa lukea tarkasti ne haastattelut ja mitä on tullut sanottua. Minä ja pääministeri olemme täsmälleen samaa mieltä asioista, ja meillä ei ole minkäänlaista ristiriitaa tässä.

Vielä voin kertoa sen, että säästöryhmäneuvottelut ja tuleva kehysriihi näyttävät menevän vaikeasta tilanteesta huolimatta juuri niin kuin olemme toivoneetkin. Kaikki ymmärtävät, että tilanne on hyvin vaikea, mutta me uskomme pääsevämme maaliin ja me olemme sitoutuneita siihen, että tämän maan julkista taloutta käännetään kestäväään suuntaan. [Puhemies koputtaa — Perussuomalaisten ryhmästä: Vihdoinkin!] Nyt on vihdoinkin sen aika. [Mauri Peltokangas: Nyt on vastuullista puhetta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.14 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ideologia näyttää olevan, että annetaan hyväosaisille ja se sitten säteilee hyvinvointia ja dynaamista kasvua muille. Näin ei ole. Keskusta ei hyväksy sitä, että pienituloisilta eläkeläisiltä leikataan samaan aikaan, kun bensa maksaa yli kaksi euroa litra [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] ja sähkön hinta oli tänä talvena kalliimpi kuin koskaan ennen, ruuan hinta on noussut. Siksi kysynkin, eikö eläkekatto olisi sellainen oikeudenmukainen toimi, joka leikkaisi nimenomaan hyväosaisilta eläkeläisiltä. Jos on tienannut elämässä yli sata tonnia vuodessa, eikö siitä jo vähän ole jäänyt sukanvarteen, niin että voisi pärjätä ilman ylisuuria eläkkeitä?

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.15 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa työeläkejärjestelmä on hyvin hoidettu, mistä kiitos kaikille niille osapuolille, jotka tätä järjestelmää kehittävät yhdessä — tietysti valtio mutta ennen kaikkea työmarkkinaosapuolet, jotka ovat pitkäjänteisesti eläkeuudistuksia neuvotelleet ja nytkin istuvat näissä pöydissä. [Vasemmalta: Kolmikanta!] Yksi tärkeä näkökulma työeläkejärjestelmään on se, että ihmisten pitää voida luottaa siihen, että kun maksaa työeläkemaksuja, niin eläkettä sitten myöskin kertyy ja että eläkettä saa. Eli me pidämme huolta siitä, että työeläkejärjestelmä on pitkäjänteinen ja luotettava myöskin tuleville sukupolville, ja sen takia näitä uudistuksia myöskin nyt valmistellaan.

Tällä hetkellä eläkejärjestelmää haastaa ennen muuta meidän romahdusmaisesti kehittyvä syntyvyys, eli sieltä, syntyvyyden kautta, eläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyys on uhattuna. [Tuula Haataisen välihuuto] Muun muassa tätä ongelmaa ja tätä kestävyysratkaisua pohditaan siinä eläkeuudistusryhmässä, jossa tällä hetkellä neuvotellaan.

Mutta pidetään kiinni eläkejärjestelmän pääperiaatteista. Se on erittäin tärkeätä pitkällä tähtäimellä.

2.3. Suullinen kysymys ympäristölle haitallisten tukien leikkaamisesta (Saara Hyrkkö vihr)

Suullinen kysymys SKT 63/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Myös muiden oppositioryhmien kysymykset koskettelevat samaa teemaa, joten käsittelemme nekin tässä samassa yhteydessä. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.16 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Lapsikin sen tietää, että sakset kädessä ei pitäisi juosta. [Naurua] Nyt kuitenkin vaikuttaa siltä, että hallitus on kiirehtimässä kasaan peräti kolmen miljardin lisäleikkauksia ja muita sopeutuksia aiempien päälle. Hallitus ei ole pystynyt sulkemaan edes lapsia näiden leikkausten ulkopuolelle. Lapsilta tai pienituloisilta eläkeläisiltä leikkaaminen ei ole mikään luonnonlaki, eikä se ole talouden kannalta välttämätöntä.

Ministeri Grahn-Laasonen peräänkuulutti oppositiolta vaihtoehtoja, ja niitä vaihtoehtoja todella on. Vihreät julkaisivat tällä viikolla paketin, jonka mukaan taloutta voidaan sopeuttaa miljardiluokassa ilman leikkauksia vaikkapa koulutuksesta, sairaaloilta tai pienituloisilta. Löytyykö hallitukselta rohkeutta asettaa ympäristön tarvelemiselle vihdoinkin asianmukainen hintalappu, leikata lasten sijaan saastuttamiselta? Valtiovarainministeri Purra, jos todella kaikki asiat ovat pöydällä, niin saadaanko kehysriihestä vihdoinkin päätöksiä esimerkiksi kaivosveron tuntuvasta korottamisesta tai ympäristölle haitallisten tukien leikkaamisesta?

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.17 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vähän tylsä vastaus: mihinkään yksityiskohtiin, mitä meillä pöydällä on, en tietenkään voi tässä vaiheessa mennä, mutta ei ole enää montaa päivää, kun te pääsette perkaamaan niitä meidän päätöksiämme. Ja näkisin myös niin, että se, että hallitus kesken kautensa on valmis tällaiseen urakkaan, ei ole mikään itsestäänselvyys, sillä tässä maassa on usein nähty myös sellaisia hallituksia, että kun tilanne muuttuu ja luvut alkavat näyttää huonommilta, niin ikään kuin luovutaan — luovutetaan —, luovutaan omista kehyksistä ja niin edelleen, todetaan, että tilanne on muuttunut, ei tarvitse enää välittää mistään. Mutta tämä hallitus toimii toisella tavalla. Me teemme erilaisia säästötoimia, me teemme erilaisia veroratkaisuja. Toivottavasti jotakin hyvääkin kehysriihestä saamme ulos, koska pelkillä leikkauksilla ja todellakaan varsinkaan veronkorotuksilla tätä tilannetta ei saada korjattua.

Yleisesti ottaen, kuten olen ennenkin täältä vihreitä kehunut, pidän teidän tietyllä tapaa pragmaattisesta suhtautumisestanne moniin asioihin. [Antti Kurvinen: Ettekö te ole entinen vihreä?] Ja olette yksi niistä harvoista, jotka ovat myös eläkeasiassa [Puhemies koputtaa] uskaltaneet olla hieman toista mieltä kuin se valtava kovaääninen enemmistö. [Suna Kymäläinen: Mitä ministeri vastasi siihen?]

2.4. Suullinen kysymys eläkkeiden leikkaamisesta (Laura Meriluoto vas)

Suullinen kysymys SKT 64/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.18 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Yksi tämän hallituksen ensimmäisiä tekoja oli vanhuspalveluista leikkaaminen, 89 miljoonaa euroa vuodessa, ja nyt mediatietojen perusteella kehysriihessä suunnitellaan lisäleikkauksia vanhuspalveluihin sekä korotuksia asiakasmaksuihin ja sairastamisen kuluihin. Ikäihmisten asemaa heikennetään siis monesta eri suunnasta, ja silti te, hyvä hallitus, vastoin ministereiden aiempia lupauksia suunnittelette heikentävänne myös suoraan eläkeläisten toimeentuloa, ikään kuin tähän asti leikkauksien kohteeksi joutuneita opiskelijoita, työttömiä ja pienipalkkaisia työssäkäyviä auttaisi se, että myös eläkeläisköyhyyttä lähdetään jonkinlaisen sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden nimissä lisäämään.

Vielä viime syksynä perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja totesi, että eläkeleikkauksia ajavat poliitikot ovat suurimpia valopäitä. Allekirjoitatteko te, ministeri Purra, tämän luonnehdinnan? [Kimmo Kiljunen: Fiksua porukkaa täällä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.20 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen tähän eläkekysymykseen nyt jo niin moneen kertaan vastannut, että en tiedä enää, mitä uutta tähän teille löytäisin. Sen voin edelleenkin sanoa, [Hälinää — Puhemies

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

koputtaa] että en pidä mahdollisena enkä oleellisena enkä lainkaan järkevänä sitä, että me puuttuisimme niihin pieniin eläkkeisiin, joihin te kuitenkin täällä nyt pääasiassa keskitytte sen sijaan, että keskittyisitte esimerkiksi niihin suurituloisimpiin eläkeläisiin. [Anne Kalmari: Mutta eläkekattoa ei tule!]

Toisekseen haluan nostaa esille myös oikeudenmukaisuuden, josta te paljon puhutte. Mikäli meillä on yksi iso segmentti, joka ei osallistu millään tavalla näihin talkoisiin, niin eikö se ole myös oikeudenmukaisuuskysymys? [Vasemmalta: Entä suurituloiset?] Me näemme, että meillä palkansaajien ja nuorten, nuorten perheiden osalta, joille kohdistuu myös maksurasite eläkkeisiin liittyen — kuten tiedätte, palkansaajat, jotka käyvät työssä, maksavat nykyisiä eläkkeitä — tämä on myös oikeudenmukaisuuskysymys.

Tiedän, että te tietenkin oppositiossa ratkaisisitte tämän meidän yhtälömme tämän sopeuttamistarpeen osalta näillä teidän pienillä ykkösmiljoonilla, mutta kun valitettavasti tämä ongelma on meidän pöydällä täällä, meidän pitää se tavalla tai toisella ratkaista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.21 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terve talous on hyvinvoinnin perusta. Taloutta laitetaan kuntoon juuri sen takia, että meillä tulevaisuudessakin olisi eläkejärjestelmä, joka on kestävä, tulevaisuudessakin terveydenhuolto, tulevaisuudessakin tasa-arvoinen koulutus kaikille. Tällä hetkellä Suomi on taloudellisessa kriisissä. Sitä eivät muuta mitkään ennenaikaiset vappupuheet. Se on tosiasia, johon vastuullisen hallituksen on puututtava. [Perussuomalaisten ryhmästä: Vappusatasta odotellessa!] Kreikan talouskriisin aikaan 2010—15 työttömyysturvaa leikattiin 22 prosenttia, eläkkeitä 15—44 prosenttia, minimipalkkaa 22 prosenttia. [Li Anderssonin välihuuto] Nämä ovat todellisen talouskriisin hedelmiä, joita kukaan ei halua Suomeen.

Kysyn arvoisalta valtiovarainministeriltä, kun te tunnette julkisen talouden tilan erittäin hyvin: mihin johtaisi se tilanne, että nyt luovutettaisiin eikä yritettäisi laittaa julkista taloutta kestäväälle uralle? [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.22 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä kuvaa tietenkin melko äärimmäistä tilannetta, jonka parissa Kreikka joutui operoimaan. Kun katsotaan näitä meidän hallitusohjelman — tai tuleviakaan — säästöjä, niin ne ovat aika kaukana tästä Kreikan todellisuudesta, [Ben Zyskowiec: Onneksi!] ja me emme missään nimessä halua tällaiseen tilanteeseen joutua. Ehkä meillä julkisen talouden standardit ja se, miten me ylipäättänsä suhtaudumme näihin asioihin, ovat selvästi erilaisia kuin Kreikassa noin perinteisesti, mutta jos muistellaan, siitä ei ole kauhean montaa vuotta, kun suomalaisia poliitikkoja kävi esimerkiksi siellä Kreikassa nyripistelemässä nokkaansa nimenomaan sille, että julkista taloutta ei siellä osata hoitaa, ja nyt me olemme tässä tilanteessa, että Kreikka jopa maksaa lainanlyhennyksiään etukäteen. Tämänhän voi huomioi-da tästä lisätalousarviosta, jota täällä juuri olin esittelemässä. Tilanne on aikamoinen. Ehkä tätä vielä voisi hetken aikaa potkia eteenpäin, peitellä, olla tunnistamatta tätä tosiasiaa, mikä meillä on — valtava, kasvava velka — mutta hirvittävän kauaa sitä ei enää voisi tehdä, ja tämä hallitus ei sitä tosiasiaa välttele. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos!]

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

16.23 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni eläkkeensaaja on seurannut huolestuneena uutisia hallituksen kehysriihen ympärillä. Päivä päivältä on kasvanut huoli siitä, aikooko hallitus seuraavaksi leikata kovalla kädellä pieni- ja keskituloisilta eläkkeensaajilta, siis juuri heiltä, joilla on tälläkin hetkellä vaikeuksia selviytyä monista arjen kasvavista kustannuksista. Liian usein hallituksen politiikan maksajiksi on laitettu kaikkein heikoimmassa asemassa olevat suomalaiset. [Sheikki Laakso: Höpö höpö!]

Arvoisa valtiovarainministeri, kehysriihessä teillä on mahdollisuus tehdä tähän politiikkaan suunnanmuutos. Jättäkää kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, kuten pienituloiset eläkkeensaajat, leikkaustenne ulkopuolelle. [Sanna Antikainen: Hänhän vastasi jo siihen!] Kysynkin: voisitteko nyt vakuuttaa tätä lähetystä seuraaville eläkkeensaajille ja meille, että hallitus ei tule kohdistamaan uusia leikkauksia pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien eläkkeisiin ja tarvitsemiin moniin palveluihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.24 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tähänkin kysymykseen vastannut. En voi vakuuttaa enkä kertoa teille minkäänlaisia yksityiskohtia ennen kuin hallituksella on virallisia päätöksiä olemassa. Mikäli me aikataulussa maaliin pääsemme, niin tämä tapahtuu tiistaina illalla, jolloin me toivottavasti olemme maalissa ja kerromme nämä teille.

Ja tietenkin kritiikkiä, jota jatkuvasti kuulemme, teidän kuuluu antaa, mutta erittäin mielelläni vastaanottaisin myös ajatuksia siitä, miten te tämän asian korjaisitte. Toki sieltä on kuultu esimerkiksi kahdeksan miljardin veronkorotuksia, mutta sen voin sanoa, että itse en pidä kahdeksan miljardin veronkorotuksia järkevinä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.25 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä nuorten tulevaisuudenusko on nyt koetuksella. Maailmassa soditaan, työttömyys kasvaa voimakkaasti, työelämä on sekavassa tilassa. Tämä näkyy monessa asiassa, esimerkiksi siinä, että perheellistytään harvoin, vauvoja syntyy todella vähän, ja uskon myös, että nuorten usko tähän työeläkejärjestelmään on koetuksella varsinkin nyt, kun väläytellään siihen kajoamista.

Meidän työeläkejärjestelmämme on vakuutus pohjainen järjestelmä, ja työeläkkeet on itse asiassa ansaittu työuran aikana. Meillä Suomen perustuslain 15 § suojaa omaisuudensuojaa, ja meidän oikeusjärjestyksessämme katsotaan, että työeläkkeet ovat oikeutettuja odotuksia. Haluaisinkin kysyä oikeusministeriltä: Mitenkä näette nyt nämä väläytetyt kajoamiset meidän työeläkevaroihin perustuslain suojaaman omaisuudensuojan näkökulmasta? [Sari Sarkomaa välihuuto] Kuinka näette, ovatko nämä väläytetyt kajoamiset työeläkevaroihin [Puhemies koputtaa] tasapainossa perustuslain suojaaman omaisuudensuojasääntelyn näkökulmasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

16.26 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kysymyksestä. Jospa saisinkin olla Suomessa suurin tuomari, joka kertoo, miten perustuslakia tulkitaan, mutta en ole. Se on meillä viime kädessä perustuslakivaliokunta. Omaisuudensuoja niin kuin monet muutkin perusoikeudet on joustava, ja mikäli olen käsittänyt oikein, niin eläkkeistä maksettavat maksut eivät kokonaan kuitenkaan kata sitä eläkettä, ne kertyvät eri tavoin. Jätän tämän kysymyksen perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi, jonne se myös kuuluu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.27 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vasemman laidan eläkepopulismi kuvaa hyvin sillä puolen salia vallitsevaa ymmärtämättömyyttä siitä, [Vasemmalta: Mitä ihmettä!] missä tilanteessa Suomen talous makaa. Ihmettelen, eikö oppositiota enää lainkaan kiinnosta, miten lasten ja nuorten tulevaisuus turvataan [Välihuutoja vasemmalta] tai miten turvataan ne eläkeläisten palvelut. Suomi elää yli varojensa, on elänyt jo vuosia. Valitettavasti poliittinen kulttuuri itsessään on ajanut Suomen talouden seinään. Aina löytyy jokin puolue tai taho, joka lupaa vappusatasia ja siltarumpuja sinne tänne. Sen sijaan vastuullista taloudenpitoa ei tunnuta arvostavan. Oppositiokin on joka viikko lähinnä esittänyt sitä, tätä ja tuota, mistä ei ainakaan saa leikata.

Voisitteko, hyvät ministerit, vielä kerran yrittää saada vasemmisto-oppositiota ymmärtämään, miten säästötalkoissa on nimenomaan kyse siitä, että hallitus haluaa huolehtia suomalaisista? [Petri Huru: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.28 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjä ei esittänyt [Hälinää — Puhemies koputtaa] varsinaista kysymystä, mutta olen tämän vaikerruksen täältä aitiosta moneen kertaan itsekin todennut. [Vasemmalta: Vaikerruksen?] Tietenkin kritiikki olisi ikään kuin kestävämpää ja perusteellisempää, mikäli tarjottaisiin selkeitä vaihtoehtoja. Enkä puhu nyt mistään 10 miljoonan tai 15 miljoonan leikkauksista johonkin tiettyyn yhteen kohtaan, en myöskään symbolisista leikkauksista johonkin, vaan me puhumme erittäin suuresta miljardimäärästä niin hallitusohjelmassa kuin näissä uusissa tarpeissa. Mikäli te kykenisitte tarjoamaan tällaisia vaihtoehtoja ja niille saataisiin vielä työllisyysvaikutuksia, joita te ette ymmärtääkseni ole vieläkään meille kertoneet, [Sanna Antikainen: Joko kerrotte ne?] niin ehkä tämä keskustelu myös tässä salissa olisi hieman järkevämpää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.29 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt lähde toistamaan sitä, että meillä tosiaan on tuotu pöytään näitä ratkaisuvaihtoehtoja.

Tähän eläkekeskusteluun totean ja siihen käytettyyn termistöön, että nuorena miehenä minä osallistuin Valtakunnan Valopää -kilpailuun. Pääsin finaaliin, mutta en voittanut sitä. [Naurua]

Vihreät esitti eläkkeisiin eläkkeiden kautta sopeuttamista jo syksyllä vaihtoehtona niihin kohtuuttomiin leikkauksiin, jotka kohdentuvat esimerkiksi lapsiin ja nuoriin, ja samal-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

la kun on sinänsä perusteltua, että eläkkeidenkin kautta julkistaloutta tasapainotetaan, niin on huolehdittava siitä, ettei eläkeläisköyhyys syvene. Tämä on ollut meillä linjana myös koko ajan, ja itse asiassa vihreiden vaihtoehtobudjetissa pienituloiselle eläkeläiselle olisi jäänyt enemmän käteen kuin hallituksen toteuttamassa politiikassa. Mutta olennainen kysymys on, kun hallitus nyt julkista taloutta tasapainottaa, että miten te varmistatte, että se on sukupolvien välillä ja sukupolvien sisällä oikeudenmukaista, koska tähän asti nähty hallituksen talouspolitiikka ei sitä ole. [Aki Lindén: Oikeudenmukaisuutta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.30 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä sopeuttamistarve on niin suuri, kuten olen moneen kertaan korostanut, että me emme valitettavasti voi paeta sitä tosiasiaa, että siellä on vaikeita päätöksiä, jotka kohdistuvat yksilöihin ja väestöryhmiin tavalla, jota emme toivoisi. Samaan aikaan me pyrimme tekemään järkeviä ja myös oikeudenmukaisia päätöksiä, ja uskoisin, että tämänkin keskustelu siitä jotakin kertoo. [Oikealta: Keskusta pakeni oppositioon!] Emme me mielellämme ottaisi eläkkeitä sinne pöydälle, mutta kuten sanoin, nyt me kampaamme kaikki.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

16.31 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oppositio on täällä luetellut toimia, jotka vaikuttavat ikäihmisten mahdollisuuteen muun muassa saada terveyspalveluita. Mutta tästä listauksesta on unohtunut hallituksen panostus perusterveydenhuollon hoitojonojen purkamiseen Kela-korvausten kautta, mukaan lukien suun terveydenhuollon palvelut. Tällä luodaan tilaa myös niille ikäihmisille ja muille, jotka käyttävät julkisia palveluja, [Välihuutoja vasemmalta — Suna Kymäläinen: Pienituloisillako on varaa?] koska silloin jää enemmän mahdollisuuksia tarjota myös julkisen sektorin kautta palveluja. SDP:n johtama hallitus leikkasi ideologisista syistä nämä sairausvakuutuskorvaukset, mikä on vaikeuttanut myös ikäihmisten, pienituloisten ja naisten mahdollisuutta hakeutua yksityisiin terveyspalveluihin, jotka ovat varsin kysyttyjä, yli kolme miljoonaa käyntiä vuodessa. Kysynkin nyt ministeriltä: millä tavalla tätä palveluvalikoimaa nyt aiotaan kehittää? [Vilhelm Junnila: Demarit poisti myös eläkeputken!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.32 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Erittäin hyvä puheenvuoro edustaja Räsäselä koskien Kela-korvauksia. Kun hallitus etsii keinoja, millä voidaan helpottaa hyvinvointialueiden kuormittunutta tilannetta ja purkaa hoitojonoja ja hoitovelkaa, että ihmiset pääsisivät nopeammin lääkäriin, niin tässä keinovalikoimassa yksi keino, joka hallitusohjelmassa päätettiin, on Kela-korvausten nostaminen. Se on nopea toimi, se auttaa tässä ja nyt ja helpottaa hoitojonoja ja mahdollistaa... Nimenomaan molemmilla puolilla. Kun nopeammin pääsee lääkäriin, niin myös julkisella puolella tulee tilaa, mikä oli hyvin sanoitettu. Näin tulee tapahtumaan. [Kimmo Kiljusen välihuuto]

Hallitus korotti [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kela-korvauksia jo tämän vuoden alusta, ja ensi vuonna tulee voimaan uusi Kela-korvausmalli, ja siinä on tärkeitä esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

toimintakyvyn ylläpitämiseksi ikääntyvälle väestölle fysioterapian paluu Kela-korvausten piiriin. Yksityisten hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palautetaan korotettuina auttamaan tässä kipeässä syntyvyys- ja lapsettomuustilanteessa. Sen lisäksi ovat myöskin suuhygienistin suoravastaanotot tulossa Kela-korvattaviksi. Eli saamme monia keinoja, millä pystytään nopeasti auttamaan. Samoin mielenterveyspalvelut ovat näiden piirissä. [Kimmo Kiljunen: Samalla vähennetään 600 miljoonaa hyvinvointialueilta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Li Andersson, olkaa hyvä.

16.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallituspuolueen kansanedustaja Valkonen sanoi, että nyt pitää tehdä säästöjä, jotta ei käy niin kuin Kreikassa, missä työttömyysturvasta leikattiin 22 prosenttia. Täällä Suomessahan te olette leikkaamassa siitä 25, 33 tai jopa yli 50 prosenttia riippuen työttömän asemasta. [Vasemmalta: Ohhoh!] Joten, arvoisa hallitus, varmaan ymmärrätte, miksi ei herätä meissä juuri-kaan luottamusta, kun valtiovarainministeri täällä puhuu lämpimästi pienituloisten eläkeläisten huomioimisesta, ottaen huomioon, minkälaisia päätöksiä tämä hallitus tähän asti on tehnyt.

Yksi asia on kuitenkin pitänyt tässä hallituksen politiikassa, vaikka takki on muuten kääntynyt moneen otteeseen, ja se on se, että hyvätuloiset on se segmentti, se iso segmentti yhteiskunnasta, joka ei osallistu näihin säästötalkoisiin.

Tässä viitattiin verotusratkaisuihin, ja nythän kehysriiheen liittyen on tullut tietoja siitä, että hallitus suunnittelee arvonlisäveron korotusta sen sijaan, että puuttuisitte esimerkiksi listaamattomien yritysten omistajien osinkoverotukseen, jonka arvo on lähes miljardi euroa, tai tarkastelisitte esimerkiksi sellaisia veroja, [Puhemies koputtaa] mitkä muissa Pohjoismaissa ovat käytössä, esimerkiksi pankkien ja rahoituslaitosten toiminnan osalta. [Puhemies koputtaa] Vaihtoehtoja on kyllä. [Suna Kymäläinen: Mutta se ei teille käy!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.35 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joka kerta minua hämmästyttää se, kun vasemmalta esitetään kysymys, jossa käytännössä unohdetaan se, että meidän järjestelmämme perustuu progressiiviseen verotukseen. [Kokoomuksesta: Juuri näin!] Se tarkoittaa sitä, että keskituloiset, hyvätuloiset nimenomaan osallistuvat tämän järjestelmän rahoittamiseen. [Jussi Saramo: Suurituloiset eivät!]

Meillä on erittäin paljon tuloja tasaava järjestelmä, meillä on korkeat marginaaliveroasteet, ja täällä nimenomaan hyvätuloiset osallistuvat. He kustantavat näitä palveluita ja etuuksia, joista tässä maassa nautitaan. [Jussi Saramo: Entä pääomatulot?] Ymmärrän, että te haluaisitte verottaa heitä yhä enemmän. Se ei ole tämän hallituksen mielestä kauhean kannustava lähestymistapa, kuten ei yleensä työn ja työllisyyden ja yrittämisen lisäverotuskaan. [Välihuutoja vasemmalta ja SDP:stä — Puhemies koputtaa] Me päinvastoin haluamme kannustavaa politiikkaa — me haluamme lisää työtä, lisää työllisyyttä, eikä pahitteeksi ole sekään, että me saisimme lisää ahkeria ihmisiä. [Vasemmalta ja SDP:stä: Ohhoh!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

16.36 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä aina kummastella tätä oikeiston logiikkaa, että köyhää voi aina kannustaa leikkauksilla ja rikasta veronkevennyksillä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] Se on tämän hallituksen linja, ja se näkyy muun muassa siinä veropolitiikassa, jota te olette tehneet. Ja muistutetaan nyt kaikkien mieleen: Tämän vuoden alusta teidän hallituksenne tuotti kaikista suurimman veronkevennyksen, joka itse asiassa varmaan historiassa on Suomessa nähty, heille, jotka tienaa 14 000 euroa kuukaudessa — siis ministereiden tuloluokkaa. Se, että teillä on varaa ostaa, ministeri Purra, nyt uudet Fiskarsit, ei lämmitä sitä köyhää, [Naurua] jonka etuuksia te niillä saksilla olette leikkaamassa.

Arvoisa puhemies! Mennään nyt tähän alkuperäiseen kysymykseen, kun te ette suostu siihen vastaamaan. Helsingin Sanomissa te olette todennut, että ”eläkkeistä on pakko leikata”. Nyt me kysymme: miten te meinaatte sieltä leikata? Vastatkaa nyt tähän kysymykseen. [Mika Kari: Juuri niin, kyllä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.37 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja on hyvä ja lukee haastattelun, jossa sanon, että ”en näe mahdolliseksi päästä lopputulokseen” — en näe sitä mahdolliseksi — ”mikäli me emme käsittele myös eläkkeitä”. [Antti Lindtman: Ei se ollut suora lainaus!] Ja tämä on nimenomaan se, mitä kyseisessä lehdessä sanon.

Kun kysytte, millä tavalla tämä sitten tehdään, niin joudun palaamaan siihen, minkä olen sanonut tällä kyselytunnilla moneen kertaan: minulla ei ole teille tarjota yksityiskohtia. [Antti Lindtman: Mitä esitätte?] Olen tämän toki jo viikkoja ja kuukausia sitten näihin samoihin kysymyksiin teille todennut. Ei mene enää montaa päivää, kun te saatte perehtyä niihin meidän ratkaisuihimme, niin veronkorotuksiin, leikkauksiin kuin muihinkin kehysriihen toimiin. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Mitä te esitätte? — Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt on torstai, ei tiistai!]

2.5. Suullinen kysymys eläkeläisten työnteon verottamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 65/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 **Harry Harkimo liik:** Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Suomessa on tällä hetkellä työvoimapula, ja me tiedämme esimerkiksi, että sote-alalla on iso työvoimapula ja tulevaisuudessa tulee työvoimapula vielä olemaan valtava. Eläkeläisiä meillä on paljon. Ja eläkeläiset, kun he menevät töihin, joutuvat maksamaan veroa siitä, mitä he tienaa, eli heidän ei kannata mennä töihin, koska se veroprosentti nousee.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Voisitteko, ministeri Purra, ajatella, että eläkeläiset voisivat mennä töihin ja saada verovapaita tuloja, jotta me saisimme heidät töihin? Rahat menevät kuitenkin kulutukseen, arvonnalisäveroon ja moneen muuhun asiaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.38 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hyvässä kysymyksessä nähdään nyt, että eläkeläiset eivät tosiaankaan ole yksi kokonaisuus, vaan mukana on esimerkiksi paljon sellaisia ihmisiä, joilla löytyisi vielä työhaluja ja työkykyä. Ja erityisen tärkeää tämä on tietenkin sellaisilla aloilla, vaikkapa varhaiskasvatus- tai sote-alalla, joilla sitä tarvetta todellakin on.

Tähänhän, hyvä edustaja, hallitusohjelma onkin jo puuttunut, ja meillä on nimenomaan tähän kannustinelementtejä, jotka pyrkivät helpottamaan sitä, että eläkeläinen voi ottaa työtä vastaan ja siitä jäisi käteen enemmän. Olen tismalleen samaa mieltä siitä, että tämä on nimenomaan se kannustava suunta, joka meidän pitää entistä tarkemmin tulla huomioimaan tulevana vuosina, koska meillä on monella alalla työvoimapula, ja toisaalta eläkeläisten joukossa on paljon ihmisiä, jotka mielellään työskentelisivät, menisivät vielä tekemään työtunteja, mikäli se olisi taloudellisesti kannattavaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.39 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on suurista puheistaan huolimatta sivuuttanut monia vaikuttavia työllisyystoimia. On varsin surullista, että tässä tilanteessa hallitus kaavailee mediapuheiden ja -tietojen mukaan lykkäävänsä terapiatakuuta ja leikkaavansa koulutuksesta. Siis nuortenko pitää tätä taakkaa jälleen kantaa? [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Lisäksi pöydällä on iso kasa työllisyyttä heikentäviä toimia. Nuivan maahanmuuttopolitiikan todennäköisiä kielteisiä vaikutuksia ei ole ilmeisesti edes arvioitu. Ketkä ikäihmissämme hoitavat jatkossa? Yksi heikko ja vahingollinen linja on heittää ihmisiä ulos maasta kolmen kuukauden tai kuuden kuukauden kuluessa. Monet rekrytointiprosessitkin kestävät pidempään.

Jos ette kuuntele meitä oppositiossa, niin kuunnelkaa edes yrityksiä. He esittävät vakavan huolen siitä, miten tämä esitys vaikuttaa Suomen vetovoimaan. Kysyn siis hallitukselta: aiotteko edes näitä maahanmuuttoon liittyviä toimia peruuttaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.41 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, onko kysyjä katsonut tilastoja sen suhteen, kuinka paljon Suomeen tällä hetkellä tulee ulkomaalaisia — nimittäin kun me olemme huippulukemissa. Ja jos katsotaan sitä, mistä nämä tulijat koostuvat, niin valitettavasti meidän EU:n sisäinen muuttoliike on huomattavasti vähentynyt. Suomeen tulee huomattavasti paljon vähemmän EU-maiden kansalaisia töihin kuin esimerkiksi meidän naapurimaihimme. Toisaalta myös erityisasiantuntijoiden määrä on vähentynyt. Me emme pysty selvästikään kilpailemaan näistä huippuosajista, minkä itse kyllä ymmärrän esimerkiksi siksi, että meidän palkkatasomme ja veropolitiikkamme eivät ole suuresti kilpailukykyisiä. Suurin osa tulijoista sijoittuu alemman

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

osaamistason ja alemman palkkatason työtehtäviin, joissa on paljon tärkeitä työtehtäviä myös, mutta me pyrimme nimenomaan tekemään sellaista maahanmuutto- ja työllisyyspolitiikkaa, että se olisi tämän kokonaisen järjestelmän kannalta järkevää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.42 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra puhuu ahkeruudesta, mutta jos ajatellaan, että meillä on vaikka sukuyhtiö, niin jokainen perinnöllä elävä perijä maksaa 150 000:n vuosituloista vähän reilu 10 000 euroa veroja. Jos ajatellaan, että joku pystyisi samanlaisen summan työllään, ahkeruudella saamaan kasaan, niin siitä menisi 70 000, melkein puolet siitä, eli kyllä nyt vähän ihmettelen, miten te siirsitte tässä maalia.

Arvoisa puhemies! Oikeistohallituksen mukaan ei ole vaihtoehtoja. Te leikkaatte pienituloisilta työntekijöiltä, sairailta, vammaisilta, lapsilta ja nyt ilmeisesti haluatte leikata myös eläkeläisiltä ja nostaa ruuan hintaa, jos ministerin puheenvuoroja julkisuudessa katsoo. Mutta kun teillä on ollut lisää rahaa esimerkiksi sijoittajille, kaikkein suurituloisimmille, tappiollisen turkistuotannon tekohengittämiseen, muihin yritystukiin, [Eveliina Heinäluoman välihuuto] niin nyt kysyn teiltä, kun sanotte, että kaikki perataan, ja pyydätte vaihtoehtoja: aiotteko te, valtiovarainministeri Purra, esittää osinkoverotukseen niitä muutoksia, joita kaikki asiantuntijat, teidän omat virkamiehenne esittävät, [Puhemies koputtaa] ja aiotteko te perata myös yritystukia, [Puhemies koputtaa] jotka menevät suoraan osinkoihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.43 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pitää korjata sellainen seikka, että hallitus ei lähesty kehysrihtiä sillä tavalla, että minä teen sinne esityksiä, joista sitten suoraan neuvotellaan, vaan hallitus koostuu neljästä puolueesta ja me ihan keskenämme neuvottelemme. Me emme ole läheskään kaikista asioista samaa mieltä. Meillä on hyvä hallitusohjelma, jonka takana me kaikki seisomme.

Ei ole yllättävää, että te ajatte tätä veromuutosta. Ainoastaan ihmettelen sitä, että viime kaudella, kun te olitte hallituksessa, ette sitten kuitenkaan saaneet sitä läpi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!]

Mutta se ei ole hallitusohjelmassa, eikä meillä ole tavoitteita tähän puuttua. [Pia Viitasen välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

16.44 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä aika ylimielistä. Ensin valtiovarainministeri tekee avauksen julkisuuteen, toteaa, että eläkkeistä voi leikata. Sen jälkeen, kun eläkeläiset huolestuvat tästä, te käytätte termiä ”vaikerrusta”, että tällaista vaikerrusta te olette ennenkin kuulleet. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kyllä me elämme nyt aikoja — oi aikoja ja tapoja. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Ikääntyneiden elämisen kustannukset ovat kasvaneet, se on tosiasia, ja hallituksen toimet ovat tähän olleet hyvin vahvasti syyllisiä. Tämä on sellainen ikäryhmä, joka ei pysty kom-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

pensoimaan niitä leikkauksia, joita te olette tehneet ja aiotte tehdä lisää. Esimerkiksi sähkölaskujen maksaminen, se on monelle eläkeläiselle haaste.

Tällainen pelottelu ei herätä luottamusta politiikan tekoon. Toivottavasti kuuntelette edes eläkeläisjärjestöjä, jotka kertovat teille, mitä tällainen eläkkeiden leikkaus tarkoittaisi. [Mauri Peltokangas: Ettehan te edes tiedä, mitä tiistaina tulee! — Hälinää — Puhemies koputtaa] Tämä on lainaus: ”Kansan- ja takuueläkkeiden leikkaus vähentäisi valtion menoja mutta kostahtaisi eläkeläisköyhyytenä ja lisääntyneinä sosiaalimenojen, toimeentulotuen ja sairastamisen menoina”. Haluatteko te tänne Ranskan-mallin, jossa kerjätään kadulla, [Puhemies koputtaa] eläkeläiset kerjäävät kadulla, että voivat maksaa sähkölaskunsa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, aika on nyt kulunut. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.45 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aika monta kertaa viitannut niihin pieniin eläkkeisiin ja kertonut, että en näe järkeväksi kohdistaa niihin toimia. Sen sijaan te nytkin viittasitte kansan- ja takuueläkkeisiin. [Pia Viitanen: Entäs ne pienet työeläkkeet! — Mikko Savola: Kertokaa sitten, mitä aiotte tehdä!] Ja mitä tulee sitten tähän ”vaikertamiseen”, niin taisin viitata omaan vaikerrukseeni, jolla reagoidaan siihen, mitä te esitätte. Nämä asiat ovat riittävän vaikeita ja hankalia — kuten olen tälläkin kyselytunnilla pyrkinyt korostamaan — ilman sitä, että te vielä vääristelette asioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.46 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taloudessa on kysymys paljon myös luottamuksesta. Pelkään itse, että tämä julkinen eläkkeitten leikkauskeskustelu on omiaan rapauttamaan eläkeläisten luottamusta taloudelliseen tulevaisuuteen. Ja se heijastuu myös siihen, että nekään, joilla olisi varaa, eivät uskalla kuluttaa, ja se on omiaan syventämään meidän talouden syöksykierrettä alaspäin.

Julkinen taloushan koostuu kuntataloudesta, joka on ollut kohtuullisessa kunnossa mutta heikkenemässä, valtiontaloudesta, joka on nyt vapaassa pudotuksessa alaspäin, ja sitten eläkejärjestelmästä, joka on kohtuullisen kestäväällä tavalla hyvässä kunnossa. Kun siihen tehdään niitä ministeri Grahn-Laasosen mainitsemia korjauksia, meillä on vuosikymmeneksi kestävä eläkejärjestelmä.

Arvoisa puhemies! Minun kysymykseni onkin valtiovarainministeri Purralle: Kun meillä on olemassa tällä julkisella sektorilla yksi osuus, joka on kestäväällä pohjalla, niin kannattaako meidän lähteä rikkomaan sitä? Voitaisiinko sopia, että ei pilata kaikkea vaan yhdessä ponnistellaan sen eteen, että saadaan [Puhemies koputtaa] se, mikä on rikki, eli valtiontalous kuntoon, ja sovitaan yhdessä, että ei [Puhemies koputtaa] kosketa siihen osuuteen, eli eläkejärjestelmään, joka meillä on kunnossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.47 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei todellakaan riko näitä järjestelmiä. Päinvastoin me pyrimme korjaamaan sitä järjestelmää, joka meillä tällä hetkellä on rikki.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Hallitusohjelmassa on kirjaukset eläkejärjestelmän tulevaisuudelle eli pitkän aikavälin kestävyyslaskennan lisäämisestä. Ja kuten täällä on kerrottu, niin työryhmät työskentelevät tälläkin hetkellä sekä kaksi- että kolmikantaisesti. Meidän toimet eli se, mitä me tulemme pohtimaan kehysriihessä ja minkälaisia toimia me siellä päätämme, on erillinen prosessi. Emme ole tekemässä mitään radikaalia mihinkään järjestelmän osiin niin, että me hajottaisimme yhtään mitään. Päinvastoin, me teemme näitä toimia, että tämä kokonaisuus olisi kunnossa.

Ja aivan oikein kuvasitte eri sektorien välisiä eroja. Me tarkastelemme, totta kai, koko julkista taloutta, se on oleellista esimerkiksi julkisen talouden alijäämän kokonaisuuden suhteen. Toisaalta me tarkastelemme sitä valtion budjettitaloutta. Yhtä lailla me tiedämme, mitä haasteita on kuntasektorilla ja erityisesti hyvinvointialueilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.48 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ajankuva Suomesta 2024 on se, etteivät meidän maamme eläkkeensaajat elä mitenkään leveästi, vaan valtaosa eläkkeensaajista sinnittelee jo nyt arjessaan pienillä tuloilla ja joutuu tekemään valintoja ruoan ja lääkkeiden välillä. Ja nyt, kun hallitus on valmistautumassa kehysriiheen, näihin miljardien suursäästöihin, niin eläkkeensaajat miettivät: ”Mikä minun osani tässä on? Joutuvatko eläkkeensaajat nyt taakankantajiksi?” Ja syynä ovat, ministeri Purra, teidän puheenne. [Sheikki Laakso: Tiistaina selviää!] Te olette sanonut, että näihin kehysriihen tavoitteisiin ei päästä ilman, että eläkkeisiin puututaan. Ja kun teillä ainoa työkalu ovat saksat, niin jälki on leikkauksia. [Jenna Simula: Vastustatteko avointa keskustelua?] Ja tässä tuntuu nyt takki kääntyneen. Vielä syksyllä ministeri Grahn-Laasonen ihmetteli puheita eläkkeisiin kajoamisesta, ryhmäpuheenjohtaja Mäkelä piti sitä erikoisena, mutta nyt näyttää siltä, että Purra on leikkaamassa eläkkeitä.

Ministeri Purra, oletteko te esittänyt eläkkeiden leikkauksia? Aiotteko te esittää eläkkeiden leikkauksia? Aiotteko te suojata pienet työeläkkeet?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.50 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän juuri viittasin aiemmassa vastauksessani, kun kuvasin, että Suomessa on ollut myös hallituksia — ja on sellaisia puolueita — jotka eivät ole valmiita tekemään lisää vaikeita toimia, kun tilanne muuttuu. Ja epäilemättä te haluatte puhua, että me käännämme takkia. Me taas pidämme kiinni hallitusohjelman kirjauksesta, [Mikko Savola: Oli eri puheet ennen vaaleja!] jossa kerrotaan, että mikäli tilanne muuttuu ja näyttää siltä, että me emme pääse näihin tavoitteisiin, joilla me haluamme huolehtia siitä, että meillä on tulevaisuudessakin hyvinvointijärjestelmä, niin me olemme valmiita tekemään lisätoimia, ja tähän me olemme todellakin sitoutuneita.

Sitten tämä, mitä sanotte eläkkeiden koosta ja eläkkeensaajista Suomessa, on aivan totta. Mediaanieläke taitaa olla siellä 1 800 euron kieppeillä tällä hetkellä. Hyvin suurella osalla eläke on pieni, erityisesti naisilla. Samaan aikaan, kyllä, meillä on myös paremmin toimeentulevia eläkeläisiä, jotka esimerkiksi haluavat käydä työssä edelleen, tehdä työtunteja, matkustella ja joilla on merkittävää varallisuutta. Myös varallisuus on tässä maassa ni-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

menomaan korostunut sinne ikäluokkiin, joissa puhutaan eläkeläisistä. [Tytti Tuppurainen: Ei tullut vastausta! — Antti Lindtman: Ei tullut vastausta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aihepiiriin liittyen. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

16.51 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällähän perättiin vastausta teidän antamiinne lausuntoihin, että eläkkeistä tultaisiin leikkaamaan, ja sen takia eduskunta tässä teiltä näitä asioita kysyy.

Tällä hetkellä myös valmistellaan kolmikantaisia eläkeneuvotteluita. Niissä haetaan muun muassa parempia sijoitustuottoja ja eläkejärjestelmän kestävyys vahvistamista ja katsotaan tulevia vuosikymmeniä. Nyt näiden neuvotteluiden onnistuminenhan olisi kaiken tärkeintä meille kaikille suomalaisille, joten eikö nyt tässä valossa olisi tärkeää viheltää tämä eläkeläiskeskustelu poikki ja tämä leikkauskeskustelu poikki ja kertoa, että te ette tule eläkkeistä leikkaamaan ettekä korota eläkeläisten verotusta? Tämä toisi työrauhan meillä oleville eläkeneuvotteluille ja varmistaisi sen, että olisi myös löydettävissä ratkaisuja, [Jenna Simula: Miksette anna hallitukselle työrauhaa?] jotka vahvistavat eläkejärjestelmän kestävyyttä, kun ikärakenne muuttuu, kun eliniät pitenevät. Voisitteko te tehdä ja luvata tämän? [Sheikki Laakson välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.52 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus valmistelee vastuullista kokonaisuutta kehysriihestä ensi viikon alusta ja tulee tekemään toimia, joilla saamme lisättyä luottamusta Suomen hyvinvointiyhteiskunnan huomiseen ja siihen, että meillä on turvaverkot tulevaisuudessakin. Myöskin rakennamme eläkejärjestelmää kestäväälle pohjalle yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa tässä mainitussa työryhmässä, joka istuu ensi tammikuun loppuun saakka. Hallitusohjelmassa on määritelty tälle työlle lähtökohdat, ja niihin työmarkkinaosapuolet ovat hyvin sitoutuneet. Toivomme, että tämä työ tuottaa ratkaisun, joka vakauttaa noin miljardilla eurolla tätä eläkejärjestelmää, ja lisäksi toivomme löytyvän myös sellaisia sääntöpohjaisia vakauttajia, jotka huolehtisivat automaatin lailla tulevaisuudessakin eläkejärjestelmän kestävydestä, kun olosuhteet muuttuvat, niin kuin kuvasin, että viime aikoina eläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyyttä on haastanut syntyvyyden lasku. Toivon, totta kai, että tämä työ tulee tuottamaan hyvän tuloksen. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on sitoutunut tekemään nämä päätökset joka tapauksessa, [Puhemies koputtaa] koska me olemme viime kädessä vastuussa siitä, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta kestää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys EU:n alijäämämenettelystä (Noora Fagerström kok)

Suullinen kysymys SKT 66/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Fagerström, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Keskustelu

16.53 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Suomen taloudesta huolehtiminen on tulevista sukupolvista huolehtimista, sen takaamista, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta voi toimia vielä seuraavallakin vuosikymmenellä. [Veronika Honkasalon välihuuto] Kyse on siitä, että voimme luvata lapsillemme ja myös heidän tuleville lapsilleen mahdollisuuden elää ja kasvaa hyvinvointiyhteiskunnassa.

Hallitus laati viime keväänä yhden Suomen historian kunnianhimoisimmista työllisyys- ja talousohjelmista. Tavoitteena on taittaa krooninen velkaantuminen ja ohjata Suomi muiden Pohjoismaiden uralle. [Aki Lindén: Pahalta näyttää!] Kuten olemme huomanneet, niin valitettavasti Suomen talouden ongelmat ovat osoittautuneet vielä entistäkin syvemmiksi. Kaikista vastuuttominta olisi jättää nyt sopeutustoimet tekemättä ja sysätä vastuu tulevien päättäjien hoidettavaksi.

Arvoisa valtiovarainministeri Purra, miksi on huolehdittava siitä, ettei Suomi joudu EU:n alijäämämenettelyyn, ja millaisia kustannuksia se voisi Suomelle aiheuttaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.55 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä asioita olen kuvannut jo edellisissä vastauksissani. Tietenkään se ei olisi Suomelle hyvä, että me joutuisimme tällaiseen alijäämämenettelyyn, varsinkaan, kun uudet säännöt ovat selvästi tiukemmat, ja uskoisin, että niitä tällä kertaa myös noudatetaan. Se ei tekisi hyvää meidän taloudellemme muuten, kun joutuisimme tekemään vielä enemmän sopeutustoimia, mutta erityisen heikko ratkaisu se olisi maineemme kannalta.

Mutta itse haluan korostaa kuitenkin nimenomaan meidän oman yhteiskunnan ja isänmaan tulevaisuuden kannalta näitä toimia, näitä seikkoja. Nimittäin juuri sillä, että me uskallamme tehdä vaikeita päätöksiä tällä hetkellä, me uskallamme sopeuttaa, vaikka luonnollisesti niitä meidän toimiamme hyvin monesta suunnasta vastustetaan, me tavoittelemme sitä, että me pääsisimme pohjoismaiselle uralle — puhutaan siis tyylisiin 30 prosentin velka-asteesta meidän naapurimaissa, kun me hätyyttelemme 80:tä — juuri siksi, että me pystyisimme rahoittamaan niitä hyvinvointipalveluita ja etuuksia myös tulevaisuudessa, myös siinä tilanteessa, mihin me tällä demokraattisella kehityksellä olemme menossa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys Suomen kilpailukykyvystä kansainvälisillä markkinoilla (Mikko Lundén ps)

Suullinen kysymys SKT 67/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Keskustelu

16.56 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Me perussuomalaiset kannamme syvää huolta Suomen kyvystä kilpailla kansainvälisillä markkinoilla sekä maamme taloudellisesta tilanteesta. Olemme surullisia toistuvista muutosneuvotteluista, joissa kansalaisten työpaikat ovat vaakalaudalla. Versowood, Valmet Automotive, Valio, UPM, Paulig — lista on pitkä ja murheellinen. Nämä koskettavat satoja suomalaisia ja heidän perheitään.

Globaalissa maailmassa työt menevät sinne, missä työmarkkinat ovat ketterät. Suomen työmarkkinat kilpailevat kaikkien maailman maiden työmarkkinoiden kanssa, ja siksi niiden tulee olla kilpailukykyiset.

Arvoisa hallitus, mitä keinoja hallituksella on käytössään parantaakseen suomalaisten mahdollisuuksia päästä työelämään ja sitä kautta parantamaan omaa elintasoaan ja koko yhteiskunnan hyvinvointia? [Aki Lindénin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.57 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tilannekuva, huoli suomalaisen työn kilpailukyvystä ja Suomen kilpailukyvystä ja kasvusta, on vahvasti jaettu, ja se on itse asiassa tämän äsken käydyn säästökeskustelun ohella todella tärkeä näkökulma, miten saamme Suomessa kasvua aikaan.

Tämä kysymys koski työllisyyttä, ja siihen liittyen hallituksellahan on vahva ohjelma työllisyyden vahvistamisesta. Jos katsomme nyt jo tehtyjä toimia, jo eduskuntaan annettuja hallituksen esityksiä, niin niiden yhteenlaskettu työllisyysvaikutus on 74 000 uutta työllistä. [Aki Lindén: Paperilla!] Se on jo erittäin paljon siitä 100 000 työllisen tavoitteesta, jonka hallitus asetti, ottaen huomioon, että hallitus on työskennellyt vasta alle vuoden ajan. Jatkamme tätä määrätietoista työtä sekä työllistymisen helpottamiseksi, uusien työpaikkojen ja kasvun syntymiseksi että julkisen talouden tasapainottamiseksi, jotta nostetaan Suomi kuopasta takaisin kilpailukykyisten maiden joukkoon ja Pohjoismaiden rinnalle vahvaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. [Mauri Peltokangas: Erinomainen vastaus!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys investoinneista ydinvoimaan (Otto Andersson r)

Suullinen kysymys SKT 68/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Nästa fråga. — Ledamot Andersson, Otto, varsågod.

Keskustelu

16.58 **Otto Andersson r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Teollisuuden puhdas siirtymä ja siihen liittyvät investoinnit ovat Suomen kasvun kannalta elintärkeitä ja myös erittäin keskeisiä päästötavoitteiden saavuttamiseksi. Puhdas, edullinen ja toimitusvarma kotimainen sähkö taas on edellytys tälle siirtymälle.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Saimme alkuviikosta iloisia tulevaisuudenuskoa luovia uutisia: Fortum on kiinnostunut hankkimaan Loviisan voimalaitoksen läheltä maa-alueita, jotka soveltuisivat puhtaan siirtymän tai uuden ydinvoiman käyttöön. Kyse on parhaassa tapauksessa uusista työpaikoista ja verotuloista koko Suomelle. Ministeri Mykkänen, mikä on ydinvoiman merkitys puhtaan siirtymän onnistumiselle, ja miten varmistamme uuden ydinvoiman investoinnit Suomeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.59 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä. Todella, runsas puhtaan sähkön kohtuuhintainen saatavuus on käytännössä keskeisin tekijä, jolla me voimme voittaa teollisuuden työpaikkoja, kilpailukykyä ja talouskasvua, ja myös tärkeä tekijä auttamaan teollisuutta ja lämmitystä pääsemään eroon päästöistään. Ne ovat nimenomaan asioita, joiden kanssa hallitusohjelma tekee töitä, ja pyrimme puhtaan sähköntuotannon moninkertaistamiseen.

Tässä kohtaa ydinvoimalla on keskeinen rooli, koska jo nyt meillä sinänsä on paljon hyvin halpoja sähkötunteja, kuten tällä viikolla, mutta sitten silloin, kun ei tuule ja on kylmä, voi olla toisennäköistä, ja on tärkeätä, että saadaan ydinsähköä lisää.

Moni asia meilläkin vie aikaa, nämä on tarkkaan ja huolellisesti tehtävä. Etäisyysvaatimukset esimerkiksi pienydinvoimalta saatiin poistettua jo, ja olen erittäin tyytyväinen, että Helsingin energiayhtiö Helen on tehnyt aiesopimuksen pienydinvoimalan rakentamiseksi kaukolämmön tuotantoon.

Mitä tulee Fortumiin ja suuriin kysymyksiin, siellä edetään ydinvoimalain osalta niin, että ensi vuoden alkupuolella saadaan lausuntokierrokselle investointeja Suomeen houkutteleva ydinvoimalaki, [Puhemies koputtaa] ja uskon, että ensi vuoden aikana ovat myös tärkeät kysymykset esillä suurten ydinvoimalainvestointien osalta Suomeen. Tässä kohtaa ei tietenkään voi luvata tulosta, [Puhemies koputtaa] mutta hallitus työskentelee sen eteen, että myös ydinsähköä saadaan lisää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Välikysymys sairaaloiden alasajosta

Välikysymys VK 3/2024 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Jussi Halla-aho: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Kim Berg ja 74 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 3/2024 vp sairaaloiden alasajosta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

Kim Berg luki välikysymystekstin.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain 34 g §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.13 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lyhyesti mietinnön.

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain muutoksilla pyritään turvaamaan Rajavartiolaitoksen henkilöresurssit ja toimintakyky erilaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa, valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja tällaisiin tilanteisiin varauduttaessa. Ehdotetun sääntelyn yhtenä keskeisenä tavoitteena on varautua ennakolta viranomaisiin kohdistuvaan tiedonhankintaan ja vaikuttamisyrittäisiin. Tarkoituksena on varmistaa Rajavartiolaitoksen henkilöstön turvallisuus ja suojata Rajavartiolaitoksen kansallisen turvallisuuden kannalta merkityksellisiä tehtäviä.

Hallintovaliokunta pitää etenkin nykyisessä turvallisuusympäristössä tärkeänä, että Rajavartiolaitoksella on riittävät valmiudet hybridiuhkien torjuntaan. Valiokunta korostaa, että sisäisen turvallisuuden viranomaiset, etenkin poliisi ja Rajavartiolaitos, ovat ensisijaisen viranomaisia useimmissa hybriditilanteissa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Rajavartiolaitos on toimintakykyinen kaikissa turvallisuustilanteissa. Rajavartiolaitoksen tietyt siviilivirat voidaan ehdotuksen mukaan jatkossa täyttää niitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää. Tämä merkitsee poikkeusta valtion virkamieslain pääsääntöön, jonka mukaan virka on julistettava haettavaksi ennen sen täyttämistä. Ehdotettu sääntely koskee sellaisia Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja, joiden tehtävät muodostuvat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä.

Arvoisa puhemies! Nämä tehtävät liittyvät keskeisesti Rajavartiolaitoksen rooliin valmiusorganisaationa. Niihin liittyvät johtotehtävät ja operatiiviset tehtävät ovat sotilastehtäviä kuten valtaosa asiantuntijatehtävistäkin. Sotilasvirat voidaan jo nykyisin täyttää niitä haettavaksi julistamatta.

Nyt ehdotettu sääntely koskee vain pientä osaa Rajavartiolaitoksen siviiliviroista. Tarve perustaa uusia siviilivirkoja mainitun kaltaisiin tehtäviin saattaa kuitenkin tulevaisuudessa lisääntyä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan myös, että Raja- ja merivartiokoululla opiskelevia kadetteja voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena tietyissä vakavissa erityistilanteissa. Tarkoituksena on, että kadetit voidaan tällaisissa tilanteissa määrätä koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin tai nimittää määräaikaaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen henkilöstöresursseja kyetään tarvittaessa lisäämään nopeasti kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla. Valiokunta pitää perusteltuna, että kadetteja voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena esityksessä ehdotetuin tavoin. Samalla on kuitenkin syytä huolehtia siitä, etteivät kadettien opinnot ja valmistuminen tarpeettomasti viivästy.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tietyin perustuslakivaliokunnan lausuntoon pohjautuvien täsmennyksien.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen. [Timo Heinonen: Hyvä! Hyvää työtä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.17 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia ja rajavartiolakia, on sekä tavoitteeltaan että sisällöltään hyvin kannatettava. Tässä hallituksen esityksessä esitettyjen muutosten tarkoituksenaahan on juuri turvata Rajavartiolaitoksen henkilöstöresursseja ja varmistaa Rajavartiolaitoksen toimintakyky erilaisissa häiriötilanteissa ja myös poikkeusoloissa. Hallituksen esitys tukee osaltaan myös tärkeää tavoitetta kyetä vastaamaan nykyistä paremmin erilaisiin hybridiuhkiin Suomen itärajalla.

Haluan kiittää omalta osaltani eduskunnan hallintovaliokuntaa, joka käsitteli huolellisesti mutta ripeästi tämän tärkeän lakiesityksen. Nykyisessä turvallisuustilanteessa on erittäin tärkeää, että lainsäädäntöä käydään huolellisesti läpi etsien keinoja parantaa Rajavartiolaitoksen valmiuksia vastata kaikenlaisiin uhkakuviin Suomen itärajalla.

Tämä lakiesitys liittyy osaksi sitä rajaturvallisuuteen liittyvää laajempaa kokonaisuutta, johon lähtölaukauksen antoi edellisen eduskunnan työ rajavartiolain uudistamiseksi. Viime vaalikaudellahan rajavartiolakia muutettiin täällä eduskunnassa siten, että esimerkiksi itärajan rajanylityspaikkojen sulkeminen tuli lainsäädäntöömme mahdolliseksi. Tähän keinoon olemme jo joutuneet turvautumaan viime syksystä lähtien Venäjän käynnistettyä välineellistetyn maahantulon Suomeen. On jatkossakin tärkeää, että pidämme rajavartiolain ja muun aiheeseen liittyvän lainsäädännön ajan tasalla. Kansallisilla viranomaisilla täytyy olla riittävät työkalut vastata turvallisuudesta maamme rajoilla.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tämän hallituksen esityksen kaksi keskeistä muutosta, kadettien käyttäminen Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena ja Rajavartiolaitoksen eräisiin siviilivirkoihin nimittäminen ilman julkista hakumenettelyä, ovat tarpeelliseksi koettuja parannuksia nykyiseen lainsäädäntöömme ja viranomaisten toimintakykyyn. Muutosten avulla tuodaan helpotusta ennen kaikkea niihin tilanteisiin, joissa Rajavartiolaitokseen kohdistuu merkittävä paine ja toimintaympäristöstä nouseva kuormitus. Hallintovaliokunta päätyikin myös mietinnössään painottamaan hyvin yksituumaisesti, että Rajavartiolaitoksen henkilöstöresursseja pitää pystyä tarvittaessa lisäämään nopeastikin kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla. Tähän esimerkiksi juuri kadettien käyttäminen tuo tarpeellisen työkalun. Tämä ei tietenkään poista sitä, etteikö Rajavartiolaitoksen perusrahoituskin pidä myös normaalioloissa varmistaa pitkäjänteises-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

ti yli vaalikausien, mitä valiokunta on aiemmissa mietinnöissään myöskin korostanut ja nostanut esiin.

Tähän nyt käsittelyssämme olevaan hallituksen esitykseen rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitoksen muuttamiseksi antoi lausuntonsa myös eduskunnan perustuslakivaliokunta. Hallintovaliokunta täsmensi sääntelyn soveltamisalaa perustuslakivaliokunnan täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta koskevien huomioiden pohjalta. Tämän lakiesityksen hyvin yksimielinen käsittely valiokunnissa osoittaa jälleen sen, että kansallisen turvallisuuden kysymykset ovat ryhmiä yhdistäviä kysymyksiä. Pidetään ne myös sellaisina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.21 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Alkuun kiitos hallintovaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Mauri Peltokankaalle hyvästä esittelystä mutta ennen muuta hyvästä työstä jälleen tämän rajakokonaisuuden yhden osan käsittelyssä. Se on eduskunnassa sujunut ripeästi, niin kuin tämäntyyppisten asioiden pitääkin tapahtua. Ja vaikka me näitä nyt ehkä teemme hivenen siinä tilanteessa kuin tilanne sitä vaatii, niin parempi niin kuin ei milloinkaan.

Tässä esityksessä on siis kyse Rajavartiolaitoksen tiettyjen siviilivirkojen täyttämisestä ilman auki haettavaksi julistamista silloin, kun näiden tehtävien luonne tätä edellyttäisi. Ja toisaalta sitten esityksessä muutetaan Raja- ja merivartiokoululla opiskelevien kadettien asemaa niin, että heitä voitaisiin myös tilapäisesti määrätä koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin, jos se olisi meidän Rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi välttämätöntä. Kaiken kaikkiaan tämän esityksen tavoite on siis varmistaa meille riittävä henkilöstöresurssi erityisesti itärajalle tässä nopeasti muuttuneessa poikkeuksellisessa tilanteessa.

Varmasti myös tässä salissa olevat ja myös tätä täysistuntoa seuraavat saattoivat eilen huomata X:ssä eli vanhassa Twitterissä Nexta-tv:n välittämän videon, jossa kuvattiin tapahtumia näiltä päiviltä Puolasta, jossa rajavartiolaitos esti massiivisen, aggressiivisen maahantunkeutumisen. Tuo video kyllä kannattaa katsoa. Se kertoo, minkälaisiin tilanteisiin meidän pitää varautua myös siinä tilanteessa, kun emme ole sotatilanteessa, kun joudumme tämäntyyppisen aggressiivisen hybridihyökkäyksen kohteeksi, joka maahamme on nyt kohdistunut jo noin puolen vuoden ajan, ja se ei näytä loppumisen merkkejä. Tämä Puolan tapaus tapahtui Valko-Venäjältä, Valko-Venäjän kautta, ja 220 henkilöä tuli yhdellä hyökkäyksellä maan rajalle heittäen kiviä ja toimien aggressiivisesti rajavartijoita kohtaan.

Tämä on se tilanne, mihin meidän pitää siis varautua meidänkin itärajallamme. Ei ole kyse siitä, että itärajalta tulisi yksittäisiä henkilöitä. Sieltä varmasti niitä tulee, ja niitä pääsee sieltä tulemaan. Sellaista rajaa ei ehkä maailmassa ole ollut missään, ei edes Pohjois-Koreassa tai Itä-Saksassa, josta ei joku olisi pystynyt vapauteen pääsemään. Hyvä, että silloin osa edes pääsi. Mutta se kuvaa sitä, että sellaista rajaa, josta ei yksikään yli pääsisi, ei saada aikaan. Mutta se, mihin meidän pitää varautua, ovat nimenomaan tällaiset aggressiiviset hybridihyökkäyksen tilanteet, millainen nyt nähtiin Puolassa Valko-Venäjän masinoimana.

Itäraja on nyt toistaiseksi kiinni. Tämä päätös tehtiin ensimmäisen kerran viime vuoden loppupuolella, sen jälkeen sitä jatkettiin, ja se on nyt muutettu ”toistaiseksi”-muotoon. On

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

hyvä, että eduskunta tätä lainsäädäntöä viime kaudella muutti mahdollistaen näiden kaikkien raja-asemien sulkemisen. Se on ollut välttämätöntä maamme turvallisuuden ja koskemattomuuden takaamiseksi. Ei ole näköpiirissä tilannetta, että meillä olisi mahdollisuutta näitä raja-asemia avata, ja se on tietysti ikävää ennen muuta niille ihmisille, jotka aivan asiallisesti toivoisivat voivansa käyttää itärajaa ylityspaikkana, esimerkiksi henkilöt, joilla on vaikkapa isoäiti Murmanskissa tai muuta ja ovat asuneet Suomessa pitkäänkin ja haluaisivat elää normaalissa tilanteessa. Mutta meidän viesti on heille, että syyllinen tähän on yksin Venäjä, yksin Vladimir Putin. Ei itärajaa Suomi olisi halunnut sulkea, vaan sen halusi sulkea Venäjän diktaattori Vladimir Putin toimillaan.

Me tarvitsemme, arvoisa puhemies, kiireisesti tämän rajan poikkeuslain vastataksemme nimenomaan tämäntyyppisiin tilanteisiin, mistä tuo Nexta-tv:n video Puolan rajalta eilispäivältä kertoo. Kyse on siis ennen muuta maamme turvallisuudesta ja koskemattomuudesta. Kyse ei ole turvapaikkapolitiikasta, vaan kyse on hybridihyökkäyksestä meidän maatamme vastaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä. Edustaja Kilpi taitaa olla poissa. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.26 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kiitän myös osaltani tämän asian esittelyä eli valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoroa ja aikaisemmin täällä käytettyjä puheenvuoroja.

Pyysin itse puheenvuoron tähän asiaan sen johdosta, että valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas tuossa esittelypuheenvuorossaan viittasi valmiuslakiin ja sen sisältämiin poikkeusolosuhteisiin. Valmiuslaki tuli itselleni ja meille monelle muulle varmaan tutuksi tässä neljä viisi vuotta sitten, ja se oli tietysti aikaisemmista virkatehtävistäkin johtuen itselleni tuttu jo sitä ennen. Kiinnittäisin huomiota siihen, että valmiuslain 3 §:n 6 b kohdassa luetellaan nimenomaan rajaturvallisuus ja siellä tapahtuvat häiriöt eräänä sellaisena aiheena, joka voi aiheuttaa maassa poikkeustilan, poikkeusolosuhteet, ja sitten 122 c § on olemassa sitä varten, että jos maassa vallitsee sellainen poikkeustila, johon siinä äsken mainitussa pykälässä ja sen äsken mainitussa kohdassa viitataan, niin voidaan valtioneuvoston asetuksella määrätä liikkumiskielto tietyllä alueella, esimerkiksi rajoilla.

Olen tässä itse ihan omakohtaisesti mietiskellyt sitä — koska en ole nyt millään tavalla ytimessä niissä keskusteluissa, joissa on käyty keskustelua nyt sen varsinaisen poikkeuslain valmistelusta, jota muun muassa eilen pääministeri on esitellyt puoluejohtajille —, mitkä mahdollisuudet meillä itse asiassa olisi ratkoa näitä kysymyksiä tämän valmiuslain kautta. Se tietysti edellyttää sen raskaan menettelyn, että ensiksi todetaan yhdessä, että on poikkeusolot johtuen siitä 3 §:n 6 b kohdasta ja sen jälkeen tehdään tällainen erillinen asetus. Mutta halusin vain nostaa sen tässä yhteydessä keskusteluun, jos nyt näyttää eri syistä menevän kovin monimutkaiseksi ja vaikeaksi muulla tavalla saada tässä asiassa yhtenäistä käsitystä ja lainsäädäntöä aikaiseksi.

Yleisesti ottaen olen samaa mieltä sen aikaisemman tasavallan presidenttimme Urho Kekkosen määritelmän kanssa, että jos jommankumman politiikan alueen, sisä- tai ulkopoliittikan, pitää olla rempallaan, niin olkoon se sitten sisäpolitiikka. Tuo, että ulkopoliitikassa ja turvallisuuskysymyksissä olisimme mahdollisimman yksituumaisia, on kyllä ollut viisas ajatus.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.29 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella nyt muutetaan lakia sen takia, että pystyisimme takaamaan Rajavartiolaitokselle parhaat mahdolliset toimintavalmiudet myös haastavina aikoina. Olen tämän lain säätämisen tärkeydestä aivan samaa mieltä valiokunnan kanssa ja kiitän valiokuntaa kyllä ansiokkaasta työstä. On hienoa, että tämäkin asia näin yksituumaisesti saadaan vietyä eteenpäin, koska tosiasiallisesti se konkreettisin vaikutushan tämän muutoksen myötä on se, että tämä hallinnosta annetun lainsäädännön muuttaminen helpottaa nimenomaan henkilöstöresurssin käyttöä vaikeina aikoina. Voisin ajatella, että tämäntyylisiä ajattelua voisi varmasti soveltaa enemmänkin, kun puhutaan meidän viranomaisorganisaatioista, että miettisimme keinoja, millä nimenomaan lainsäädäntöä muuttamalla voidaan toimintakykyä ja valmiuksia sitten viranomaisille lisätä. Tämä on erittäin kannatettava asia.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös viitattu itärajan vaikeaan tilanteeseen, ja onkin toden totta nyt sellainen tilanne, että Rajavartiolaitos on paljon vartijana noin muutenkin. Kun Rajavartiolaitoksesta puhutaan, muistuttaisin edelleen mieleen, että se keskeinen haastehan itse asiassa myös Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien osalta koittaa vasta tuolla vuosina 26—27 johtuen nyt siitä, että tämä kehysrahoitus Rajavartiolaitokselle juuri näinä vuosina alkaa enemmän laskemaan. Tästähan me olemme kantaneet tässä salissa yhteistä huolta, että millä tavalla turvaamme Rajavartiolaitoksen resurssit tällaisena poikkeuksellisenä aikana, koska ei ole näköpiirissä, että tuon naapurimme eli Venäjän toiminta olisi kovin nopealla tahdilla tässä muuttumassa, vaan meidän on valmistauduttava siihen, että se ikäväluontoinen toiminta, jota Venäjä harjoittaa, tulee jatkumaan. Senpä takia on syytä tässäkin yhteydessä muistuttaa siitä, että tulevaisuudessa taloudellisissa päätöksissä tulee huolehtia siitä, että Rajavartiolaitoksen resurssit turvataan.

Muistuttaisin mieleen senkin, mitä panin merkille, kun aikaisemmin tästä asiasta olemme keskustelua käyneet, että myös ministeriäitiöstä on todettu, että hallitus kyllä etsii keinot tämän resurssivajeen kattamiseksi ja turvaa Rajavartiolaitoksen toimintakyvyn kaikissa tilanteissa. Muistuttaisin vaan, että tästä pitää nyt todella huolta pitää, koska Rajavartiolaitos on se tämän hetken etulinja, joka huolehtii turvallisuudestamme siellä valtakunnanrajalla, ja erilaisilla lainsäädännöllisillä hankkeilla, kuten nyt sillä, mitä me tässä käsittelemme, ja varmasti myös niillä, mitä vielä tänne käsittelyyn toivottavasti saadaan, kyettään sitä toimintakykyä entisestään parantamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.32 Rami Lehtinen ps: Arvoisa herra puhemies! Turvallisuuttamme koetellaan nyt monin eri tavoin. Tilanne rajalla on osoittanut, että kaikkia lakeja on syytä tarkastella kriittisesti. Lisäresursseja kriisitilanteessa on saatava, ja ne on turvattava kaikissa tilanteissa. Siksi näitä meidän voimassa olevia lakeja on syytä täydentää tai tuoda kokonaan uutta lainsäädäntöä.

Tämän lain tarkoitus on varmistaa, että ainakaan lainsäädäntö ei estä viranomaisten järkevää ja tarkoituksenmukaista toimintaa silloin, kun kriisi tulee päälle.

Toinen tärkeä kohta tässä laissa on se, että vaikka rekrytoinneissa avoimuus on tärkeää, niin meidän on myöskin otettava huomioon työntekijöihin kohdistuva tiedustelu-uhka ja

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

huolehdittava, että tiedustelua ei tehdä, ja myöskin turvattava heidän fyysinen koskemattomuutensa kaikissa tilanteissa.

Erityisesti haluan kiittää hallintovaliokuntaa tämän lain ripeästä ja perusteellisesta käsittelystä. Toivon, että tämä henki säilyy myös jatkossa, kun kansallista turvallisuutta hallintovaliokunnassa käsittelemme. Tarve tälle yhtenäisyydelle on ilmeinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

17.33 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on kaikin puolin kannatettava, ja kuten tässä on kuultu, valiokunnan mietintökin on yksimielinen, kuten niin monet valiokunnan mietinnöt ja lausunnot, jotka ovat käsitelleet meidän turvallisuusviranomaisten toimintaedellytyksiä ja kansallista turvallisuutta.

Haluan osaltani myös kiittää valiokuntaa ripeästä ja hyvästä toiminnasta, vaikka tässä ehkä tulee samalla sitten kiitettävä myös itseään. Joka tapauksessa näissä kysymyksissä hallintovaliokunnassa on erittäin hyvä henki ja myöskin hyvät toimintatavat.

Ja kuten on myös aiemmin todettu tässä, tämä antaa Rajalle hyvät mahdollisuudet käyttää sen omaa resurssia paremmin, niitä vähäisiä resursseja. Edustaja Räsänenkin toi tässä esille sen, että Rajalla on kyllä paljon resurssitarvetta varsinkin tulevaisuudessa. Mutta olen myös luottavainen, että hallitus tähän resurssitarpeeseen tulee tarttumaan.

Meillä demareilla on vahvasti tukea tarjolla tällaisille kansallisen turvallisuuden kysymyksille, ja uskon, että myöskin laajemmin oppositiossa näille löytyy kyllä tukea sekä tässä isossa salissa että sitten valiokuntatyöskentelyssä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.35 Mauri Peltokangas ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiittää valiokuntaa ripeästä, yksimielisestä toiminnasta tässä, ja edustaja Nikkanenkin kyllä ansaitsee ne kehut.

Erittäin hyviä pointteja tuli tässä esiin.

Edustaja Lindén otti ansiokkaasti esiin valmiuslain kuvion. Tämä on juuri sitä, elikkä on oikein pohtia niitä keinoja. Tällä hetkellä odotetaan tietenkin rajalainsäädäntöä valiokuntaan, ja olemme valmistautuneet tietenkin senkin ripeästi viemään läpi ja tutustumaan siihen syväluotaavasti. Asiantuntijakuulemisia vedämme vankan rivin ja keskitymme siihen, että saamme aikaan sellaisen mahdollisimman tehokkaan, toimivan lainsäädännön, joka on nimenomaan sinne rajalle paras mahdollinen työkalu, totta kai ottaen huomioon kaikki kansainväliset velvoitteet ynnä muut.

Yleensä kehysrahoituksesta ja resurssitarpeista varmaankin tässä talossa löytyy yksimielisyyttä, elikkä siinä en näkisi huolta. Meillä on tuolla rajalla se tilanne, mikä on. Ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspolitiikassa ja nyt myöskin sisäministeriön hallinnonalan ja Rajan asioissa olen havainnut — ja se on hienoa — että talossa vallitsee hyvinkin yksimielinen tahto, että nämä asiat pidetään kunnossa. On siis syytä tehdä myöskin lainsäädäntöön kaikki ne tarvittavat uudistukset, jotka antavat meille sitä tehokkuutta ja luovat nimenomaan sen kansallisen turvallisuuden perustan, niin että voimme kaikki nukkua yömmen hyvin. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 1/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys laiksi raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 1/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 1/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.37 **Jouni Ovaska kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siirrytään rajalta raiteisiin.

Hallituksen esityksessä 95/23 ehdotetaan muutettavaksi raideliikennelakia ja liikenteen palveluista annettua lakia. Hallituksen esityksessä on pitkälti kyse siitä, että kansallinen lainsäädäntö saatetaan vastaamaan EU-oikeutta erityisesti ratamaksun perusmaksun osalta.

Raideliikennelakiin tehtävistä muutoksista tärkein olisi se, että ratamaksun perusmaksua voitaisiin korottaa investointiperusteella enimmillään viisinkertaiseksi voimassa olevan ratamaksun perusmaksuun nähden. Ehdotetun muutoksen tavoitteena on saada ratamaksun perusmaksun investointiperusteisesta korotuksesta nykyistä toimivampi rahoituskeino rataverkon investointien rahoituksessa. Lisäksi lakiin tehtäisiin muutoksia, joita Euroopan komissio on esittänyt niin sanotun Pilot-kyselyn yhteydessä, kun se on tarkistanut Euroopan unionin neljännen rautatiepaketin säädösten täytäntöönpanoa Suomessa. Liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtävät muutokset ovat tarkennuksia rautatieyritykseltä edellytettävään toimilupaan ja sen hallintaan.

Hallituksen esityksen käsittelyn aikana on tuotu esiin huoli ratamaksun perusmaksun mahdollisten korotusten vaikutuksista investointeihin ja sitä kautta matkustus- ja kuljetuskustannuksiin. On esitetty huoli siitä, että raidematkustamisen kustannusten nousu voi hidastaa liikenteen puhdasta siirtymää ja että logististen kustannusten nousu voi vaikuttaa kielteisesti Suomen kilpailukykyyn. Saadun selvityksen mukaan tällä hetkellä ei ole suunnitteilla investointihankkeita, joita suunnitellaan rahoitettavan korotetulla perusmaksulla. Tämän lisäksi valtion talousarvio ohjaa raideliikenteen investointeja, ja sitä kautta eduskunta voi vaikuttaa perusmaksun korotustarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta on saanut perustuslakivaliokunnan lausunnon 5/24, jonka perusteella valiokunta esittää ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-oikeus mahdollistaa sen, että kansallisella lailla säädetään niistä yleisistä periaatteista, joiden mukaisesti investointiperusteisesta

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

korotuksesta päätetään. Valiokunta täsmentää tämän vuoksi pykälää perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Valiokunta korostaa raideliikenteen merkitystä osana kestävästä liikennejärjestelmästä ja pitää tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa ratamaksulainsäädännön vaikutuksia ja varmistaa raideliikenteen kehittämisen ja ylläpidon edellytykset.

Siispä liikenne- ja viestintävaliokunta on ehdottanut, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 95 sisältyvän toisen lakiehdotuksen ja eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 95 sisältyvän ensimmäinen lakiehdotuksen. Valiokunta oli yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

17.40 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tässä meillä on käsittelyssä esitys laiksi raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta, ja tämä on pohjimmiltaan EU-lainsäädäntöä, jolla itse asiassa on varsin kiirekin toimeenpanna. Sikäläkin on meidän kaikkien etujen mukaista, että tämä myös etenee täällä eduskunnassa nyt aikataulussaan, sillä mikäli näin tapahdu, niin EU pystyy kyllä siinä sitten myöskin käynnistämään Suomea vastaan rikkomusmenettelyjä. Sikäläkin tämän lainsäädännön eteenpäin meneminen on varsin kannatettavaa.

Tässä esitetään kuitenkin korotusmahdollisuuksia investointiperusteisella ratamaksun perusmaksun korottamiseen, mutta se kannattaa muistaa näissä asioissa, että tämä talo, eduskunta, päättää niistä korotuksista sitten loppupeleissä, eli mikäli koetaan tämän suhteen pelkotiloja, riskejä, että tulee automaattisesti korotusmaksuja raideliikenteeseen, niin se ei pidä paikkaansa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

17.42 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Me SDP:n valiokuntaryhmänä olemme tyytyväisiä siihen, että pystyimme valiokunnassa saamaan tästä tärkeästä aiheesta yksimielisen mietinnön, vaikka pykäläiä pitikin viilata. Suomen rautatieliikenteen pitkäjänteisen kehittämisen olisi oltava jokaisen eduskuntaryhmän sydämen asia. Kaupungistuminen, muuttuvat työmarkkinat, vihreä siirtymä ja kehittyvä teollisuutemme nojaavat rautateiden varaan.

Hallituksen esitys ehti nostaa alan toimijoissa ja teollisuudessa huolen siitä, millä perusteella ja millä prosesseilla ratamaksujen korotuksista tulevaisuudessa päätetään. Korotettu ratamaksu, jota ei tälläkään hetkellä ole käytetty, esitettiin nostettavan 80 prosentista enintään viisinkertaiseksi. Kertakorotuksena tämä hätkähdytti varmasti suuruudellaan.

Kysymys on rautatiemarkkinadirektiivin kansallisesta toimeenpanosta, johon kilpailuneutraliteetin mukaan kuuluu markkinatoimijoiden eriyttäminen ja voimakas itsenäinen asema. Meidän talousarviopohjaiseen päätöskäytäntöömme uusista investoinneista nämä periaatteet istuvat hieman oudosti, vaikka Väylävirastolla on vahva itsenäinen vastuu muun muassa väyläverkon kunnosta. Direktiivi kuitenkin selkeästi rajaa korotuksen käyttöä hankkeisiin, joita ei voida toteuttaa ilman korotettua ratamaksua ja jotka parantavat rataosuuden tehokkuutta tai kustannusvastaavuutta. Vähemmän on keskusteltu direktiivin mahdollistamista alennuksista ratamaksuun, joita voidaan käyttää muun muassa uuden kalustotekniikan käytön edistämiseen.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Valiokunnassa saatujen selvitysten mukaan tällä hetkellä ei ole suunnitteilla investointihankkeita, joita suunnitellaan rahoitettavan korotetulla perusmaksulla. Osallistuminen investointikustannuksiin ratamaksun kautta ei voi olla keinona poissuljettu. Se on tehtävä suunnitelmallisen prosessin kautta etukäteen, jolloin voidaan arvioida vaikutuksia. Kustannusten nousu voisi helposti ohjata liikennettä myös raiteilta pois ja vaikuttaa näin Suomen kilpailukykyyn.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lainvalmistelusta ei voi tässä asiassa antaa kiitoksia, kun kuitenkin kohtalaisen yksinkertaisesta asiasta saatiin monimutkainen ja sekava lakiesitys, jonka eri kohdista saattoi saada täysin päinvastaisen käsityksen. Kiitämme perustuslakivaliokuntaa ja kuulemiamme asiantuntijoita, jotta esitys on saatu direktiivin mukaiseksi. Emme yritä säätää maksun korotuksille näennäistä kansallista kattoa, joka olisi direktiivin vastainen, vaan kirjaamme lakiin, mitkä ovat perusteet mahdolliselle korotukselle ja mitä perusteluita vaaditaan lisää, jos halutaan maksuja nostaa vielä yli viisinkertaiseksi. Ehkä kuulemme joskus, miksi esitys oli alun perin näin sekava ja miksi oli yritetty säätää kansallista lainsäädäntöä juuri sinne, mihin se ei kuulunut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.45 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Harkittuani asiaa tässä hetken aikaa päätin ottaa sillä tavalla osaa tähän keskusteluun, koska tässä kysymys on nyt kuitenkin raideinvestoinneista ja niiden rahoituksesta ja edustamani Varsinais-Suomi on ollut viime aikoina keskustelussa hyvin voimakkaan riepottelun kohteena tämän länsiratahankkeen osalta. Siitä näyttää tulleen vähän sellainen heittopussi, jota vuorotellen sitten eri puolueet nuijivat ja näkevät siinä mahdollisuuden säästää ja rahoittaa siitä kertyvällä säästöllä kaikenlaisia muita hyviä hankkeita.

Olen huomannut keskustellessani eri puolilla Suomea asuvien ihmisten kanssa, että yleisesti ottaen ei tunneta tätä hanketta. Kenties alun perin se väärä slogan, Turun tunnin juna, antoi jollakin lailla tämmöisen elitistisen käsityksen jostain tällaisesta erityisradasta. Kysymyshän on siitä, että 120 vuotta sitten rakennettiin Turun ja Helsingin välille rata, joka kiertää Suomenlahden rannikon kautta yli 200 kilometrin matkan, kun matka olisi linnuntietä 160 kilometriä. Kävin eräänä päivänä puhetilaisuudessa Tampereella. Menin täältä Helsingistä kätevästi junalla Tampereelle, tunti 30 minuuttia. Tällä hetkellä kotipaikkakuntani Turun ja eduskuntatyön välillä käytän pääasiassa omaa henkilöautoa, koska se on merkittävästi nopeampi. Ensinnäkin Turun kaupungin sisällä on siirtyminen tällä hetkellä vain käytössä olevalle Kupittaa asemalle, kun päärautatieasema on suljettuna, ja sitten tulo epävarmalla junayhteydellä, joka usein pysähtelee tuon huonokuntoisen radan varrella — yksiraiteinen rata, mutkainen, tekee 50 kilometriä ylimääräistä matkaa. Kysymys on yksinkertaisesti siitä, että saataisiin kaksi raidetta ja saataisiin Salon ja Lohjan välille nopeampi yhteys. Kyllä Suomella tänä päivänä tulee olla rahaa tällaisiin raideinvestointeihin eteläisessä Suomessa, kun 120 vuotta sittenkin sellaisiin on ollut mahdollisuus.

Eli tässä lakiesityksessä nyt ei tästä asiasta sillä tavalla ole suoraan kysymys mutta on kuitenkin kysymys raideinvestoinneista, ja tällä tavalla halusin nostaa tämän asian ja siihen liittyvät väärät käsitykset esille. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

17.47 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämä lainsäädäntö nyt, niin kuin todettua, päivittää vaan sitä EU-oikeutta Suomen osalta, ja varmasti tarve tällaisille investoinneille ja korotetuille ratamaksuille on tullut keskisestä Euroopasta. Siellä ollaan oltu aloitteellisia tämän lakiuudistuksen kautta, joka nyt sitten Suomen pitää omalta osaltaan hoitaa. Tämä esitys ei myöskään näyttäisi vielä ainakaan asiantuntijaselvitysten mukaan vaikuttavan siihen, että näitä korotuksia tulisi Suomen raideverkkoon lähiaikoina. Ja jos niitä hankkeisiin tulee, niin eduskunta ne päättää.

Tämä lakiesitys ei — tämän sanon liikennevaliokunnan jäsenenä, en edusta puheenjohtajana vaan jäsenenä — edistä muttei myöskään hidasta Turun tunnin juna -hanketta. Todella toivon, että tämä hallitus ei sitä toteuta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

17.49 **Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Pitää vielä liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja Ovaskan hyvää puheenvuoroa tässä tukea. Näin juuri on, kuten Ovaska tuossa juuri sen esitti. Asia ei koskettele tältä osin millään tavalla Turun, mikä se nyt onkaan, [Aki Lindén: Länsirata!] — länsirataa elikkä tunnin junaa. Näiltä osin totta kai tuossa käsittelyn aikana asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin juurikin näitä kohtia muun muassa teollisuuden osalta, että tällaiset korotukset tulevat vaikuttamaan merkittäväällä tavalla Suomen teollisuuden kilpailukykyyn, ja kuten tässä on todettukin, niin näin ei tule tapahtumaan. Hallituksella ei ole minkäänäköisiä suunnitelmia tämän käyttämiseen. Kysymys on todellakin enemmänkin EU:n lainsäädännöstä ja tarpeellisuudesta siellä päin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 95/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2024 vp Hilikka Kemppi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.50 **Hilikka Kemppi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme tässä 15 kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa esittäneet, että etäopetus tulisi kirjata perusopetuslakiin. Lakialoite sisältää yhdeksän sivua pykälämuutoksia, ja se on tehty tositaroituksella. Haluan jo nyt tässä kohtaa lämpimästi kiittää niitä kansanedustajia, jotka ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen, mutta myös teitä, jotka käytte tästä tärkeästä aiheesta keskustelua. Tässä aloitteessa on myös kaksi hyvää syytä, miksi keskustele-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

maan kannattaa tulla: tässä ei vaadita nyt rahaa mihinkään, ja asia tuskin jakaa myöskään opposition ja hallituksen rivejä, sillä asiasta on kirjaus myös hallitusohjelmassa. Hallitusohjelmassa lukee seuraavaa: ”Hallitus arvioi etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia nykyistä laajemmin perusopetuksessa tarkkarajaisesti säädettyinä esimerkiksi valinnaisen kielten opetuksessa.” Tämä lakialoite käsittelee juuri edellä mainittua asiaa.

Arvoisa puhemies! Perusasteen opetus nojaa lähiopetusperiaatteeseen, ja niin on hyvä jatkossakin. Etäopetukseen tulee voida kuitenkin turvautua silloin, kun se on lapsen oppimisen, hyvinvoinnin ja koulunkäynnin sujuvuuden kannalta paras ratkaisu. Koulutusjärjestelmän tulee olla kaiken kestävä. Tämä lakialoite on yksi siirto nykyistä joustavamman ja hallitun perusopetuksen mahdollistamiseksi. Etäopetuksesta ei voi tulla kuntien säästökeinoa, vaan se tapahtuu aina lapsen ehdoilla. Etäopetus ei voi myöskään olla pääsääntöinen oppimisympäristö, vaan tässä lakialoitteessa sitä käsitellään täydentävänä oppimisympäristönä. Etäopetuksen hyödyntäminen tukiopetuksessa sekä muun muassa pienten kieliryhmien opetuksessa tulisi kuitenkin mahdollistaa. Joskus opettajaa ei löydy omasta kunnasta tai sen ostaminen kotikuntaan ei ole järkevää, jos vaikkapa uskontoon liittyvässä opiaineessa on vain yksi tai kaksi opiskelijaa. Tämän lisäksi perusopetuslakia tulisi täydentää uudella pykälällä, joka voidaan ottaa käyttöön poikkeustilanteissa, joissa olimme esimerkiksi korona-aikana.

Arvoisa puhemies! Nykyinen perusopetuslaki ei mahdollista oppivelvollisille etäopetusta. Sitä on vaikea käsittää, kun tiedämme, että näitä tilanteita tapahtuu, mutta nykyinen perusopetuslaki ei sitä mahdollista. Etäopetusta voidaan soveltaa nyt poikkeuslakien ulkopuolella vain aikuisten perusopetukseen. Etäopetusta on sovellettu perusopetuksessa kuitenkin paikallisesti jo tähän mennessä, mikä kertoo siitä, että todellisuus ajaa lain ohitse. Lainmuutos olisi tarpeen, jotta etäyhteyksin annettava opetus selkeytyisi ja käytännöt yhtenäistyisivät. Tämä on tarpeen perusopetuksen saavutettavuuden turvaamiseksi sekä lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lapsella tulee olla oikeus saada etäopetusta silloin, kun se on hänen kannaltaan paras ratkaisu. Miksi vastaamme pienillä paikkakunnilla nuorelle, että espanjaa, venäjän kieltä tai vaikkapa ranskaa ei voi opiskella, kun vain yksi tai kaksi lasta sitä haluaa tehdä?

Arvoisa puhemies! Tämä on toinen kerta, kun teen tämän lakialoitteen. Ensimmäinen sai alkunsa koronan aikaan, jolloin aihe kävi kuumimmillaan. Muutama vuosi sitten koronapandemia tosiaan siirsi peruskoulun oppilaat poikkeusoloissa etäopetukseen. Tilanne oli peruskoulussa uusi ja kuormitti aivan varmasti kaikkia. Kevään mittaan kokemuksia nousi pintaan. Monet koulut ja esimerkiksi Autismiliitto sekä Kuntaliitto nostivat kuitenkin onnistumisiakin esiin. Samalla havaittiin, että opettajainkoulutus ei ole pysynyt vaatimusten perässä.

Yksi opiskelija kertoi minulle nolona kuiskaten noihin aikoihin, että aina vaikeaan matematiikan opiskeluun tuli toivoa, kun sitä pystyi tekemään ehkä hiukan salaa koulukaveireilta täydentävän opetuksen muodossa etäyhteyksin. Yksilöllisempi opetus auttoi häntä. Siksi tässä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavan niin, että perusopetuslain 18 §:ää täydennettäisiin lisäämällä 1 momentin 3 kohtaan perusteeksi muut opintojen etenemiseen liittyvät syyt. Näitä muita opintojen etenemiseen liittyviä syitä voivat olla esimerkiksi opiskelukykyä heikentävät tekijät, kuten lukihäiriö, kielelliset haasteet ja muut oppimisen haasteet, joissa tarvitaan erillistä tukiopetusta. Tällöin etäopetus voi olla aito mahdollisuus parantaa lapsen saamaa tukea ja oppimistuloksia.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Arvoisa puhemies! Lakiehdotus huomioi myös yhteishuoltajuustilanteet. Näissä etäopetusta voidaan antaa molempiin osoitteisiin. Esimerkiksi valtioneuvoston tilaama Lasten vuoroasuminen ja sosiaaliturva -tutkimushankkeen loppuraportti selvitti, että lasten vuoroasumista rajoittavat koulunkäynnin esteet. Tällöin lapsen oikeus toisen vanhempansa läsnäoloon helposti katkeaa. Yleensä lapsen oikeus isäänsä katkeaa näissä tapauksissa. Etäopetus voisi osassa tapauksista tuoda myös tähän ratkaisua. Etäopetusta käytettäessä on tarve erikseen säätää vastuukysymyksistä, ja myös ne on huomioitu tässä lakialoitteessa.

Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella pyritään juuri hallitusohjelmassa kuvailtuun tapaan: ”hallitus arvioi etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia nykyistä laajemmin perusopetuksessa tarkkarajaisesti säädettyinä” — korostaisin viimeisiä sanoja ”tarkkarajaisesti säädettyinä”. Kutsun teidät mukaan keskusteluun ja toivon, että saamme laajaa tukea tälle lakialoitteelle ja etäopetuksesta puhumiselle ylipäätään. Lähiopetuksen roolia erityisesti sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen oppimisessa en voi kuitenkaan liiaksi korostaa. Siihen meidän tulee panostaa jatkossakin. Etäopetuksen kehittäminen on kuitenkin suuri mahdollisuus esimerkiksi harvaan asutuille seuduille, oppimisen tuen tarpeessa ja erikoisaineissa. Kaikille lapsille paras oppimisympäristö ei aina kaikissa tilanteissa ole luokkahuone.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.57 Jaana Strandman ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevan lakialoitteen tavoitteena on perusopetuksen antaminen nykyistä laajemmin etäyhteyksin tapahtuvalla opetuksella, ja lisäksi lakialoitteessa esitetään perusopetuslakiin uutta 18 a §:ää, joka koski perusopetusta tartuntatautilain soveltamistilanteissa.

Arvoisa puhemies! Aina, kun ryhdymme tässä salissa puuttumaan perusopetuslakiin, tulee se tehdä vakaasti harkiten. Lakimuutoksien taustaksi tulee tehdä vaikutusarvioinnit, perehtyä tutkimukseen sekä erityisesti kuulla arjen ammattilaisia koulumaailmastamme. Uudistamisessa tulee pitää kirkkaana mielessä erityisesti se, mikä on lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta parasta: onko se yksin etänä opiskelu vai ryhmätyöskentely paikalla olevan opettajan johtamana?

Vuorovaikutustilanteissa äänensävyämme, eleemme, ilmeemme, kehomme, kertovat siitä, miten suhtaudumme tilanteisiin ja toisiin ihmisiin. Sanaton vuorovaikutus täydentää puhetta ja voi korvata sen joskus kokonaan. Vuorovaikutus sujuu tavallisesti hyvin, kun osaamme toimia eri tilanteissa. Omien asioiden hoitaminen ja oppiminen on helpompaa, kun tiedämme, miten kohtaamme muut ihmiset, miten tervehdimme, miten esitämme asiat, miten kysymme, kiitämme tai vaadimme. On kiistatonta, että mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä tärkeämpiä ovat yhteydet muihin ihmisiin, kommunikointitapojen opettelu, itsetunnon kartuttaminen. Lapsen ja nuoren vuorovaikutustaitojen kehittymisen turvaamiseksi ja takaamiseksi tulee kaikkien aikuisten ja erityisesti opetushenkilöstön keskittyä oppimisessa läsnä olevaan kommunikointiin. Sosiaaliset ja tunnetaidot kehittyvät vain ja ainoastaan yhdessä tehden ja toimien.

Arvoisa herra puhemies! Suhtaudun erityisellä varauksella kaikkiin uudistuksiin, joissa lapset, nuoret ja miksei aikuisetkin siirretään sosiaalisista ryhmistä ruutujen taakse yksin opettelemaan. Se riistää ihmiseltä ja varsinkin lapselta sosiaalisen kanssakäymisen, ihmisyysden. Yhä digitalisoituvassa maailmassa aito toisen ihmisen kohtaaminen jää puuttumaan. Älylaitteiden ja sosiaalisen median negatiivinen vaikutus lapsiin sekä nuoriin ja jopa

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

aikuisiin on kiistatonta. Eristäytyminen ja sosiaalisen kommunikoinnin puuttuminen tulevat näkymään yhteiskunnassa ennemmin tai myöhemmin. On kuitenkin täysin ymmärrettävää, että joitain rajoituksia täytyy tehdä tietyissä tilanteissa, kuten pandemioiden ja kriisien kohdalla. Lapset kuitenkin tarvitsevat vuorovaikutusta kasvatustensa aikuisten kanssa sekä erityisesti kommunikoinnin harjoittelua ikätovereiden kanssa. Eristäytymisen hinta on valtaisa, ja me emme tätä hintaa esimerkiksi koronan suhteen ole vielä lunastaneet.

Arvoisa puhemies! Mikäli etäopetusta laajennetaan, tulee sen tapahtua erittäin rajatuilla kriteereillä, ja sen seurauksia tulee valvoa tarkkaan. Harvaan asutuilla seuduilla opiskelu ja varttuneempien opiskelijoiden tietyt aineet voivat olla päteviä syitä etäopetuskokeilujen aloittamiseen, ja tietysti poikkeusolot. Kuitenkin edelleen haluan painottaa sitä, kuinka tärkeästä asiasta tässä asiassa keskustellaan: lapsen ja nuoren kasvamisesta, kehittämisestä ja oppimisesta hyvään elämään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

18.01 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella mahdollistettaisiin nykyistä laajemmin perusopetuksen antaminen etäyhteyksin tapahtuvalla opetuksella. Etäyhteyksiä hyödyntävä perusopetus voitaisiin järjestää niin, että opettaja antaisi etäyhteyksin perusopetusta opetuksen järjestäjän määräämässä opetuksen järjestämispaikassa olevalle yksittäiselle oppilaalle tai sitten opetusryhmälle, ja tässä samassa tilassa tulisi olla valvova opetustoimeen kelpoinen henkilöstön jäsen.

Ajatus on erittäin hyvä ja tarpeellinenkin, mutta siinä on myös suuria haasteita. Opettajat ja koulujen henkilöstö ovat jo valmiiksi uupumassa työmäärän alle. Normaalin opetus-työn päälle järjestettävä etäopetus vaatii lisää resursseja, ja käytännön järjestelyjen näkökulmasta se olisi myös kuormittava tekijä koulun arjessa. Etäopetuksen järjestäminen vaatii aivan omanlaisensa erityiset järjestelyt, se ei toimi missään nimessä siten, että ikään kuin lähetetään tunnin sisältö etänä.

Lisäksi perusopetuksen järjestäjälle annettaisiin oikeus järjestää perusopetuslain mukaista opetusta oppilaan kotiin etäopetuksena, jos kyseessä on perusopetuslain 18 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyitä tarvitseva oppilas ja hänen huoltajansa on esittänyt opetuksen järjestämistä oppilaan kotiin etäopetuksena, jos se on oppilaalle välttämätöntä terveydellisten tai muiden opinnoissa etenemiseen liittyvien syiden vuoksi. On toki tärkeää, että terveydellisistä syistä tai tämän perusopetuslain 18 §:n mukaisia erityisiä järjestelyjä tarvitsevan oppilaan näkökulmasta kotiin annettava etäopetus voi olla hyvä asia. Nimenomaan nämä terveydelliset syyt ovat painava syy siihen. On kuitenkin niin, että meillä peruskouluissa on todella suuri ongelma juurikin sen suhteen, että meillä on yhä enemmän oppilaita, joita ei saada kouluun, vaan yhä useampi oppilas jää kotiin syystä tai toisesta. Koronan aikaisia etäopetuksen vaurioita korjataan vielä pitkään, ja ongelmat noista poikkeusoloista liittyvät pitkälti tähän etäopetukseen. Sosiaalista kanssakäymistä ei voi korvata etäyhteyksin. Itselläni on kokemusta sekä kielten opettamisesta että tästä koronan aikaisesta etäopetuksesta, ja näkemykseni on, että etäopetus sopii melko huonosti etenkin alakouluikäisten lasten opetusmuodoksi.

Koulu on hyvin paljon muutakin kuin vain perustaidot matematiikassa, kielissä ja muissa oppiaineissa. Se on yhteisöllisyyttä, kaverisuhteita ja sosiaalista kanssakäymistä, ja tämä on asia, josta meidän tulee kantaa huolta ja vahvistaa nimenomaan sitä peruskoulun yhteisöllisyyttä. Opettajan ammattitaito, läsnäolo, kohtaaminen ja palaute on opetustilan-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

teessa yksi vahvuus myöskin sille oppilaalle ja yksi suomalaisen koulun perustavaa laatua olevia laatutekijöitä.

On aivan totta, että nykyinen perusopetuslaki ei sisällä säännöksiä etäyhteyksin annettavasta opetuksesta oppivelvollisille. Siinä säädetään mahdollisuus ainoastaan muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksesta. Opetussuunnitelmassa sen sijaan voidaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan, jos se on oppilaan iän ja muiden edellytysten näkökulmasta arvioitu sopivaksi, hyödyntää näitä etäyhteyksiä. Tämä opetus on usein ollut luonteeltaan täydentävää ja ikään kuin sen opetuksen monipuolistamista, ja etäyhteyksillä on voitu tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten oppiaineiden opetusta.

Tässä lakiesityksessä on se hyvä puoli, että tällaisella esityksellä voitaisiin helpottaa esimerkiksi pienempien kuntien ja harvaan asuttujen alueiden haasteellisia tilanteita opetuksen järjestämisen suhteen. Sivistysvaliokunta varmasti punnitsee asian huolellisesti ja selvittää asiaa monesta näkökulmasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.07 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Kemppiä tästä lakialoitteesta ja kiitän myös puheenvuoron käyttäneitä, jotka kaikki ovat olleet — niin olen ymmärtänyt — kasvatus- ja opetusalan ammattilaisia. Sellaisena en tällä hetkellä pidä itseäni, ehkä joskus nuorempana, kun kiinnostuin yhteiskunnallisesti asioista ja tulin nimenomaan koulutuspolitiikan kautta mukaan. Tällä hetkellä pidän kyllä muita henkilöitä asiantuntijoina näissä kysymyksissä.

Mutta pyysin puheenvuoron sen takia, että mielestäni minulla on kerrottavana tietyllä tavalla iloinen uutinen, joka liittyy tähän lakialoitteeseen siinä mielessä, että lakialoitteen tekijä, edustaja Kemppi, nimenomaan — kirjoitin sitaatin — ”kutsui mukaan keskusteluun”. Vaikka tässä nyt on rajattu kysymys, josta on erilaisia näkemyksiä, niin olen tällä hetkellä jäsen eduskunnan tarkastusvaliokunnassa, joka on osoittautunut mukavaksi valiokunnaksi sillä tavalla, että meillä on mahdollisuus osana valtiontalouden ja toiminnan tarkastamista ottaa tiettyjä erityisalueita erityisen tarkastelun kohteeksi, ja yksi sellainen on tällä hetkellä koulutusala. Tarkasti ottaen otsikkomme on ”Perusopetuksen oppimistulokset, mahdollisuuksien tasa-arvo ja rahoitus”. Tällaista kokonaisuutta käymme parhaillaan tarkastusvaliokunnassa läpi. Olemme kuulleet — laskin äsken tuolta verkkosivuilta — 15:tä maamme aivan johtavaa asiantuntijaa tähän aihepiiriin liittyen, ja olen havainnut, että siellä on tullut hyvin paljon uutta ja merkittävää tutkijoiden näkökulmaa näihin meitä kaikkia askarruttaviin asioihin. Tarkoitus on tämän keskustelun pohjalta käynnistää omana asiana tutkimushanke, jonka tulokset sitten ovat toivottavasti koko eduskunnan käytössä jatkossa.

Siinä mielessä kysymys on tietysti nyt laveampi kuin tämä lakialoite, mutta kaikki koulutuksesta ja oppimisesta käyty keskustelu on tällä hetkellä äärimmäisen tärkeätä nimenomaan ehkä siitä näkökulmasta, mikä meillä nyt siellä tarkastusvaliokunnassa on, eli tasa-arvon ja sitten kaiken kaikkiaan koulutuksen rahoituksen näkökulmasta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

18.09 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän kovasti edustaja Kemppiä tästä aloitteesta senkin takia, että tämä on sellainen aihe ja alue, joka vaatii kyllä yhä enemmän

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

keskustelua ja tutkimusta siitä, millä tavalla etäopetusta voidaan käyttää hyödyksi Suomessa. Olen tähän asiaan kiinnittänyt huomiota aika pitkänkin aikaa, ainakin tuolla kuntasektorilla toimiessa. Savo-Karjalan vaalipiiri on varsin laaja ja harvaan asuttu alue, jossa koulutuksen ja koulupalveluitten tarjoaminen käy jatkuvasti haasteellisemmaksi. Ja uskoisin niin, että tämänkin lakialoitteen lähtökohta on ollut juuri tämä problematiikka. Ennen aikaan pystyttiin aika hyvinkin harva-alueillakin koulutus ja opetus järjestämään niin, että siellä oli yhdistettyjä luokkia hyvinkin laajasti eri luokka-asteilla, mutta nykymuotoisestihan se koko ajan menee vaikeammaksi, sillä on lakisääteiset pedagogiset vaatimukset, joita pitää täyttää, ja juurikin noilla harva-alueilla sitten opettajien saaminen näille paikoille on jatkuvasti haasteellisempaa. Senkin takia joudutaan sitten tekemään vaikeita ratkaisuja opetuksen järjestämisen suhteen.

Tässä edustaja Seppäsenkin puheenvuorossa kuultiin äärimmäisen hyvää, asiantuntevaa näkemystä siitä, minkälaisia haasteita tämän opetuksen järjestämisessä on. Kyllä näissä asioissa nimenomaan pitää kuulla ammattilaisten ääntä siinä, mitä se tarkoittaa, kun järjestetään tällä tavalla. Esimerkiksi nyt tässä aloitteessahan on mainittuna juuri nämä opetusryhmät, että voitaisiin opetusryhmäkin etäopetuksella opettaa, jos siinä on sitten kelpoisuuksista annetun asetuksen mukainen henkilöstön jäsen paikalla. Tämä on perusajatuksena varmasti ihan hyvä, mutta kun siinä vähänkin syvemmälle mennään, niin kuin tässä edustaja Seppäsen puheenvuorossa kävi ilmi, niin välttämättä se ei olekaan niin yksinkertainen asia. Senkin takia olisi hyvä käydä todellakin vähän laajempaakin keskustelua siitä, miten tämä käytännön tasolla voidaan tehdä. Ja oli hyvä kuulla edustaja Lindénin puheenvuorossa se, että tutkimustakin tässäkin asiassa on tulossa, ja sitä me tarvitaan.

Olisinkin halunnut oikeastaan vielä kuulla aloitteen tekijältä, millä tavalla on nyt tässä otettu huomioon nämä tämänhetkiset haasteet ja se tilanne, mikä meillä on, ja mitenkä tämä aloite nyt sitten vastaa siihen tilanteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

18.12 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lämpimästi kiitoksia rikkaasta keskustelusta ja monipuolisista näkemyksistä aiheeseen liittyen.

Itse en näe, että etäopetuksen tunnistaminen tarkoittaisi vuorovaikutuksen tai lähiopeutuksen vähentämistä, vaan pikemminkin ajattelen itsekin pedagogina, että näitä voitaisiin toteuttaa rinnakkain ja sitä kautta täydentää valinnaisuuksia, tukiopetusta, täydentävää opetusta ja sellaista opetusta, josta lapset ja nuoret tällä hetkellä saattavat jäädä paitsi vain sen takia, että se ei järjesty muita väyliä pitkin.

Edustaja Strandman nosti esiin tärkeitä näkökulmia: kommunikointi, tunnetaidot ja vuorovaikutustaidot. No, me tiedämme kaikki ja päällimmäisenä mielessä on se, että vuorovaikutus on ehkä ihmisen elämässä kaikkein tärkein taito, sosiaaliset taidot, ja niitähän kouluun mennään ensisijaisesti oppimaan. Kuitenkin esimerkiksi etäyhteyksin olisi varmasti paljon kehitettävää siinä, miten etäyhteyksien välityksellä pystytään opettamaan myös vuorovaikutusta, myös ehkä jopa tunnetaitoja tai erilaisia kommunikointitaitoja. Olemme ajautumassa tilanteeseen, missä lapset ja nuoret viettävät paljon aikaansa päätelaitteiden ääressä, ja kun heillä ei ole myöskään taitoja rakentaa vuorovaikutusta etäyhteyksin — me emme siinä myöskään koulujärjestelmässä tällä hetkellä opasta — niin on vaikea nähdä, miten he oppisivat noita taitoja itsenäisesti vapaa-ajallaan keskenään.

Ajattelen, että myös etäyhteyksien välityksellä opetettavat vuorovaikutustaidot voisi olla sellainen taito, mitä esimerkiksi koulussakin pystyisi harjoittelemaan. Siihen ei juurikaan opettajankoulutuksessa keskitytä, ja siksi haluaisinkin kysyä edustaja Seppäseltä, joka on meistä varmasti viimeiseksi ollut koululuokkaa opettamassa ja viimeiseksi opettajankoulutuksessa itse edustajana, millä tavalla tänä päivänä opettajankoulutus ottaa etäopetuksen huomioon. Oma käsitykseni ja omilta opettajankoulutusajoiltilani käsitykseni on se, että etäopetusta ei tunnisteta juurikaan pedagogiassa erikseen harjoiteltavana taitona, vaan me yritämme opettajina ikään kuin soveltaa muita oppimiamme taitoja etäyhteyksiin, ja se ei tietenkään ole mikään ideaali tapa käsitellä vuorovaikutusta tai etäopetusta. Edustaja Seppäsellä oli muitakin hyviä näkökulmia.

Ehkä näen oleellisena sen, että opettajat tunnistaisivat oman vastuunsa etäopetustilanteissa. Silloin kun siirryimme korona-aikana etäopetustilanteisiin, ne olivat varsin hallitsemattomia. Samaan aikaan ajoimme alas esimerkiksi oppilashuollon palvelut, ja se ei tietenkään ollut tarkoituksenmukaista. Sikäli ajattelen, että esimerkiksi tutkimus, jota koronajan etäopetuksesta on tehty, ei suoraan sovellu tähän päivään ja normaaliolosuhteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

18.16 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron senkin takia, että me eletään tässä ajassa isojen murrosten vaihetta ja ollaan ehkä vielä isompien murrosten kynnyksellä. Ne murrokset ja muutoksethan vaikuttavat voimakkaimmin lapsiin ja nuoriin, ja kuten tässä olemme saaneet huomatakin, ne ongelmat, mitä lasten ja nuorten keskuudessa on, ovat tällä hetkellä kyllä vertaansa vailla. Vastaavanlaisia ei aiemmin ole ollut. Uskallan tämän sanoa jo senkin takia, että olen työkseni näitten asioiden kanssa ollut tekemisissä. On monia asioita, mistä meillä ei ole tutkimustietoa, meillä ei ole kokemusta, ja tämäkin asia, mitä nyt tässä käsitellään tämän opetuksen osalta, on varmasti yksi niistä.

Tietyllä tavalla huolenaihe — ja hämmentäväkin asia — on myöskin se, millä tavalla lapsen herkkä mieli on epäsoviva tähän aikaan, tällaiseen tilanteeseen, missä ärsykeitä ja semmoista kakofoniaa on jatkuvasti, ja toisaalta sitten se aikuisen ihmisen tai jopa se ihan elävän ihmisen kontakti koko ajan vähenee siinä. Tällainen asetelma on se, mikä huoletuttaa aika paljonkin tänä päivänä. Koulu ja opetus ovat niitä tilanteita, missä sitä kontaktia, sitä aikuisenkin läsnäoloa, nimenomaan pitäisi olla, ja sitten kun se muuttuu sinne ruudun taakse enemmänkin, niin tämä on myöskin semmoinen asia, minkä vaikutuksista pitäisi olla tutkimustietoa tätä kokonaisuutta ajatellen. Millä tavalla sen lapsen elämä rakentuu? Jos se yhä enemmän menee sähköiseen maailmaan, niin mikä sen vaikutus sitten on siellä? Kyllä, on ihan perusoikeuksia saada opetusta tasavertaisella tavalla, mutta minkälaisen kanavan tai henkilön kautta se tapahtuu, se on varmasti aika ratkaisevakin asia. Tällä hetkellä meillä on hirveän paljon kysymyksiä mutta aika vähän vastauksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

18.19 Sara Seppänen ps: Kiitos, puheenjohtaja! Ja kiitos edustaja Kempille tästä aloituksesta, koska tässä nyt tämänkin keskustelun perusteella käy aivan selväksi se, että meillä on tämän etäopetuksen suhteen isoja kysymysmerkkejä juuri tämän opettajankoulutuksen suhteen. Itselläni, täytyy sanoa, ei ole tällä hetkellä tarkkaa tietoa siitä, onko opettajan-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

koulutuksessa tartuttu tähän aiheeseen. Olen siinä käsityksessä, että opettajankoulutus huomioi hyvin tämän digioppimisen ja siihen liittyvät kysymykset, mutta voi olla, että etäopetus on vieläkin tavallaan sellaisessa pimennossa, että siihen ei siellä opettajankoulutussessakaan ole tartuttu mitenkään erityisemmin.

Jos ajattelee sitä korona-aikaa, niin silloinhan Suomessa ympäriinsä ihan muutamassa päivässä kouluissa tavallaan laitettiin pystyyn ikään kuin etäkoulu, ja varmasti siinäkin käytännöt olivat hyvin kirjavat. Eli siinäkin mielessä tämä on aivan hyvä asia. Voi olla, että olemme joskus vielä uudelleen siinä tilanteessa, että tarvitaan laajemmin tätä etäopetusta.

Kuten tässä jo aiemmassa puheenvuorossa sanoin, tässä aloitteessa on monia hyviä asioita ja sitten myös näitä haasteita, mitä tässä edustaja Kilpikin toi esille — pelkästään jo se, että tämän päivän lapset, oppilaat, viettävät hyvin ison osan päivästään siellä ruutujen äärellä ja tämä ruutu-aika helposti kasvaa hurjiin määriin. Ja siihen liittyen meidän täytyy myöskin lakiesitysten suhteen olla hyvin tarkkoja, missä määrin ja kuinka isoja ja laajoja kokonaisuuksia sitten esimerkiksi perusopetusta voidaan antaa pelkästään tällä tavalla etänä.

Ehkä näillä ajatuksilla tähän kohti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

18.21 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Korona-aika toden totta oli melkoinen koelaboratorio myös kouluissa. Kuvaisin sitä myös epäinhimilliseksi olosuhteeksi luokkahuoneessa. Nimittäin paitsi että opetus siirtyi yhdessä yössä etäyhteyksiin, mihin opettajien ja lasten tuli reagoida ilman minkäänlaista valmennusta tai käytännön opastusta, ja laitteet olivat puutteelliset, samaan aikaan myös lakkautettiin oppilashuollon palveluita. Niitä ei jalkautettu koteihin, vaan ne toimivat etäyhteyksin tai eivät ollenkaan. Kouluterveydenhoitajan tapaamiset pistettiin tauolle ympäri Suomen. Siihen aikaan liittyy paljon sellaista, mitä toivoisin, että ei olisi tapahtunut. Kouluruokailukin loppui kuin seinään ennen kuin saimme sivistysvaliokunnassa asian korjattua.

Onhan toisaalta nähtävissä ja korona-ajan tutkimuksesta tulkittavissa esimerkiksi juuri aiemmin mainitsemani Autismiliiton hyviä viestejä siitä, miten etäopetuksella on kuitenkin pystytty palvelemaan joitain lapsiryhmiä uudella tavalla. Joidenkin lasten koulutukset paranivat, ja joidenkin lasten kohdalla se poikkeuksellinen olosuhde laukaisi heidän stressitilaansa ja auttoi heitä keskittymään. Ajattelen, että pysyvään etäopetukseen Suomessa ei ole syytä siirtyä, ei sellaiseen tilanteeseen, että joku lapsi opiskelee vain etäyhteyksin, mutta jos voisimme hyödyntää näitä hyviä käytäntöjä ja yhdistää niitä vuorovaikutteiseen lähiopetukseen parhaalla mahdollisella, lapsen edun kannalta parhaalla tavalla, niin ajattelen, että sitä kannattaisi kyllä suomalaisen yhteiskunnan selvittää.

Edustaja Lindén nosti aikaisemmin esille sen, että olitte salissa ainoa ei-pedagogi, joka osallistui keskusteluun. Itse kuitenkin ajattelen, että ehkä juuri tässä etäopetuksessa oleellisinta onkin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen läsnäolo, jota te parhaimmillanne olette, ja juuri sellainen tietämys, mikä liittyy hyvinvointiin, vuorovaikutukseen ja jaksamiseen. Kyllähän koulumaailmassa pelkällä pedagogialla lasten kasvattaminen kunnollisiksi kansalaisiksi ja hyviksi veronmaksajiksi on ihan mahdotonta. Vain hyvinvoiva lapsi voi oppia ja kasvaa. Tässä yhtälössä toivon, että kun te tarkastusvaliokunnassa käsittelette tätä tutkimusta, siinä myös onnistuttaisiin jollakin tavalla ottamaan huomioon ehkä tällaiset

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

opetustilanteet koulumaailmassa, missä lapsilla on erityisiä tarpeita, olivat ne sitten etäyhteyksin toteutettavia tai muita olosuhteita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie.

18.24 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos kollega Kempille tästä laki-aloitteesta, jossa on siis kyse perusopetuslain muuttamisesta ja sitten myöskin etäopetuksen tai etäyhteyksiä hyödyntävän perusopetuksen mahdollistamisesta, josta nyt sitten etäopetusta sanana voidaan käyttää.

On totta, että meillä on muutamien vuosien takaa koronan myötä hyvin erilaisia kokemuksia, mutta jos me ajatellaan, että me tehtäisiin lainsäädäntöä sillä tavalla, että voitaisiin hyödyntää paremmin etäyhteyksin toimivaa perusopetusta tietyissä tilanteissa, esimerkiksi saman kunnan alueella tai naapurikuntien alueella sellaisissa erityisissä opetusaineissa, oppiaineissa, joissa ei välttämättä tule isoa ryhmää, voidaan ajatella esimerkiksi kieliryhmiä. On harmittavaa, että vaikka me ollaan muuten maana kansainvälinen, niin koululaisten kiinnostus erilaiseen kieliopetukseen on ollut laskusuunnassa viime aikoina, ja esteenä voi olla myös se, että sitä ryhmää ei tule eikä täyty eikä sitä ryhmää sitten siinä kunnassa järjestetä. Näin ollen se olisi mahdollistamassa enemmän lapsille, jos vaikka tiettyyn kielialueeseen voisi etäyhteyksiä hyödyntää ja sitä kautta sitten perusopetukseen osallistua.

Arvoisa puhemies! Tänään sivistysvaliokunnassa kuulumme Kansanvalistusseuraa, joka on 150 vuotta vanha toimija ja on itse asiassa aloittanut aikanaan kirjekursseina suomalais- ta koulutuksen etäopetusta ja on jo vuodesta 75 asti järjestänyt ulkomailla asuvien lasten etäopetusta opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta — toki sillä erotuksella, että Kulkuri, joka on tämä etäopetuksen toimija, ei ole perusopetuslain mukainen, vaan lainsäädäntö tulee muuta kautta, mutta tosiaan Kansanvalistusseura on ollut kehittäjänä etäopetuksen toiminnassa. Varmasti sieltä myös löytyisi niitä hyviä käytänteitä, joita voitaisiin katsoa tässä yhteydessä, kun tätä lakialoitetta sitten jossain vaiheessa tarkemmin käydään läpi.

On totta, että digitalisaatio, joka on nopeasti pyörinyt meidän yhteiskuntaan joka taholle, ei ole pelkästään opetusta tukevaa. On meidän aikuisten ja myös lainsäätäjien vastuulla, että näitä metodeita tutkitaan ja niitä tutkimustuloksia enemmän käytetään siinä, miten erilaisia mobiililaitteita, etäyhteyksiä ja muita käytetään meidän kouluissa. Siinä on kyllä paljon kehittämisen paikkaa ja vastuuta meillä aikuisilla ja sitten koko yhteiskunnalla ja myöskin kotona aikuisilla ja vanhemmilla, että mobiililaitteet ja etäyhteydet eivät ole ratkaisu kaikkeen, vaan ne ovat keino edistää oppimista, kun ne on myöskin oikein rajattu niin ajallisesti kuin toiminnallisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Meni vähän yli, mutta antaa olla nyt näin, kun meitä on täällä niin vähän. [Mari-Leena Talvitie: Kiitos tästä armosta, puhemies!] — Mutta sitten edustaja Kilpi.

18.28 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Koppasin vielä kiinni tuohon kollega Talvitien ansiokkaaseen puheenvuoroon, jossa hän nosti juurikin esille sen, mitä tuossa ihan ensimmäisessä puheenvuorossani myöskin nostattelin. Elikkä niitä haasteita siellä kuntasektorilla on opetuksen järjestämisen suhteen harvaan asutuilla alueilla.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Jos ajateltaisiin nimenomaan niin, että etäopetus olisi täydentävä opetusmuoto siellä vaikkapa kokonaisuella luokalle joissakin aineissa, joihinkä ei löydy siitä nimenomaisesta koulusta lakisääteisiä pedagogisia vaatimuksia täyttävää opettajaa, niin sehän on todellakin juuri se tilanne, mihinkä tämä on kyllä harkitsemisen arvoinen juttu ja tutkimisen arvoinen asia. Tuntuu aika kohtuuttomalta, jos sitten toinen vaihtoehto on se, että kun sinne yksinkertaisesti ei saada järkevällä tavalla sitä opettajaa, niin koulu pitää lopettaa. Ja sikälikin tämä varmasti on niitä vaihtoehtoja, mitä tulevaisuudessa tullaan yhä enemmän kyllä käsittelemään ja harkitsemaan. Ja uskoisin, että myös siellä edustaja Seppäsenkin alueella on näitä tilanteita aika paljon. Eikös teidän alueellanne ole ollut ihan enemmänkin etäopetuksen käyttöä? Olenko ymmärtänyt oikein, että siellä on joitain... [Sara Seppänen: Joissain kunnissa!] — Joo, on joitakin kuntia, joissa on yksittäisiä oppilaita, joilla ovat yksinkertaisesti välimatkat niin pitkiä. Nämä ovat tietysti näitä poikkeustapauksia.

Mikäli oikein muistan, niin Pohjois-Karjalassa on jonkinlainen etäkoulukokeilukin ollut. Lieneekö se vielä olemassa? En ole siitä ihan varma. Onko edustaja Kemppi näitä tällaisia jo tapahtuneita etäopetuskokeiluja/-tilanteita tutkiskellut tätä aloitetta tehdesä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

18.30 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Koulut ovat toden totta melkoisen murroksen edessä. Lapsimäärä vähenee niin vauhdilla ja on jo nyt tippunut niin vauhdilla, että lasten määrä romahtaa kertakaikkisesti, ja sitä kautta kouluja on alettu keskittämään voimakkaasti valtavan nopeassa tahdissa, ja tietenkin tämäkin aiheuttaa haasteita. Nimitäin kun lasten koulumatkat kasvavat, niin myös heidän näissä kuljetusbusseissa ja -takseissa viettämänsä tunnit lisääntyvät. On aika epäinhimillistä, että pienellä lapsella menee pitkälle toista tuntia koulubussissa istumiseen per päivä tai vähän isommalla useita tunteja. Senkaltainen olosuhde ei tietenkään motivoi oppimiseen, ei vuorovaikutukseen eikä esimerkiksi harrastusten kehittämiseen. Edustajat Kilpi ja Talvitie nostivat esiin aivan oikean aiheen.

Paitsi että kouluja keskitetään, niin myös opetushenkilöstön saatavuus vaikeutuu. Vastaavia tilanteita on toki Suomessa nähty aiemminkin. Esimerkiksi saamenkielisten opettajien saatavuudessa on kautta maan ollut merkittäviä haasteita, ruotsinkielisten opettajien ja myöskin erilaisten kieliryhmien, toisaalta pienempien uskontokuntien ja esimerkiksi valinnaisen kielten, espanjan, venäjän, ranskan, senkaltaisten, kuten jo tuossa aikaisemmin luettelinkin. Olisi mielestäni tarkoituksenmukaista, että sellaisissa tilanteissa, joissa joko oppiaine tai opetusmuoto palvelisi lapsen parasta, siihen etäopetustilanteeseen pystyttäisiin. Tiedän kyllä, että näitä tilanteita jo on esimerkiksi pitkien etäisyyksien Lapissa tai Etelä-Suomessa niiden lasten osalta, joilla on oikeus saamen kieleen, kun saamen kielen opettajia ei ole saatavilla, mutta olisi kuitenkin lapsen oikeusturvan ja vanhempien oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaista, että näistä tilanteista olisi säädetty lailla eikä niin, että niitä tulkitaan jokaisessa kunnassa eri tavalla ja eri lailla, välillä jopa lapsia kuulematta tai heidän vanhempiensa näkemyksiä huomioimatta.

Ajattelin vetää yhteen hiukan vielä viimeisessä puheenvuorossani sitä, miten tästä ehkä voisi edetä. Ajattelen kuitenkin, että tämä keskustelu on ollut varsin hedelmällistä ja erityisesti nämä erilaiset näkökulmat ja haasteet tulevat tarpeeseen. Tässä lakialoitteessa olen tunnistanut yhden haasteen, joka liittyy vastuukysymyksiin. Nimittäin totta kai lapsen op-

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

pimisen tilanteen pitää aina olla turvallinen. Tässä vastuu on jaettu niin, että mikäli opetusta annetaan kotioloihin, niin vastuu on huoltajalla, mikäli sitä annetaan kunnan tiloihin tai kouluun, niin vastuu aina on koululla. Myös esimerkiksi nämä vastuukysymykset ovat iso aihe, ja ne pitäisi määritellä erittäin tarkkarajaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Seppänen vielä.

18.34 **Sara Seppänen ps:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä meidän hallitusohjelmassa on nyt tarkoitus opetuksen suhteen nimenomaan se, että me palataan perusasioiden äärelle ja mennään ikään kuin tästä digivillityksestä kohti digiviisautta ja halutaan, että meillä on oppilailla kirjat ja kynät ja läsnä olevat opettajat kouluissa. Mutta on selvää myös se, että tässä laskevan syntyvyyden maassa Suomessa, jossa meillä on yhä vähemmän lapsia ja meillä on kuitenkin hyvin harvaan asuttuja seutuja myöskin, on ihan totta, että näitä etäopetusmahdollisuuksia myös tarvitaan. Mutta mikäli tätä etäopetusta laajennetaan, sen tulee todellakin tapahtua tarkoin rajatuilla kriteereillä ja niin, että ikäluokissa korostetaan sitä, että mitä nuoremmista lapsista on kyse, sitä enemmän tarvitaan lähiopetusta.

Hallitusohjelmassa on kirjaus tästä, ja siellä on nimenomaan niin, että hallitus arvioi etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia nykyistä laajemmin perusopetuksessa tarkkarajaisesti säädettyä esimerkiksi valinnaisten kielten opetuksessa. Eli kyllä täällä hallitusohjelmassa on kirjaus tähän liittyen, ja varmasti sitten sivistysvaliokunta myös tämän lakialoitteen tarkkaan käsittelee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu näyttää nyt olevan päättynyt. — Ahaa, onko vielä? Edustaja Kemppi vielä.

18.36 **Hilkka Kemppi kesk:** Kiitoksia, rouva puhemies! Kriisi on aina huonoin paikka kehittää, ja sen takia tällaiset isot kysymykset tulisi selvittää, ratkaista, tutkia ja kokeilla ennen kuin on pakko. Toisaalta ajattelen, että etäopetus voisi myös tarjota sellaista, mitä nykymuotoinen pelkkä lähiopetuksen tunnistaminen ei pysty tarjoamaan, joten ehdottomasti tämä kortti kannattaisi selvittää.

Keräsin tästä vähän ajatuksia, miten tässä asiassa voisi edetä, ja toivonkin, että sivistysvaliokunta perkaisi etäopetukseen liittyvän tutkimuksen ja aiemmat kokeilut ja menetelmät sekä kävisi huolellisesti läpi korona-ajan opit etäopetukseen ja erityisesti pedagogiikkaan liittyen.

Olisi upeaa, jos ministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, voisi selvittää vastuukysymyksiä ja etäopetuksen opettajankoulutuksen kehittämistä sekä nykytilaa, jotta pääsisimme siellä suunnalla parhaaseen mahdolliseen tilanteeseen.

Toisaalta sosiaali- ja terveysministeriö voisi paneutua tähän pienten lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten oppimiskykyyn etäyhteyksin tai hyvinvointiin digitaalisessa ympäristössä, mikä varmasti auttaisi tunnistamaan esimerkiksi edustaja Seppäsen mainitsemat pienten lasten etäopetuksen haasteet.

Kannustaisin hallitusta myös kokeiluihin sen osalta, miten etäopetusta voisi ehkä parhaalla mahdollisella tavalla yrittää edistää mahdollisimman pian. Esimerkiksi suomea toisena kielenä puhuvien täydentävässä opetuksessa voisi olla paikka etäopetuskokeilulle niin, että voisimme tuoda tällä hetkellä ehkä vähän jämähtäneeseen oppimistilanteeseen uutta tukea ja sitä kautta auttaa näitä ihmisiä selviämään koulupolulla paremmin.

Pöytäkirja PTK 34/2024 vp

Olisi hienoa, mikäli keskustelu etäopetuksen ympärillä jatkuisi ja saisimme siihen erityisesti edustaja Lindénin mainitsemaa tutkimustietoa ja toisaalta ehkä myös tällaista ko-keilujen tuomaa tutkittua syvää tietoa, jotta pystyisimme myös etenemään niiden osa-alueiden kanssa, jotka hyödyttävät lapsia ja nuoria ja heidän parasta oppimistulostaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — No nyt taitaa keskustelu olla päättynyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain 3 ja 8 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 16.4.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari